

DIRVA

SECOND CLASS USPS 157-539

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXVIII SEPTEMBER – RUGSĖJO 2, 1993 Nr. 33

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

LIETUVOS ATSTOVAS PAS J.T. SAUGUMO TARYBOS PIRMININKE

New York, 1993 m. rugpjūčio 25 d., šiandien Lietuvos Misijos laikinąjį reikalų patikėtinį Algimantą Gurecką, jo prašymu, priėmė Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos pirmininkė JAV ambasadorė ponios Madeleine Albright. Į susitikimą A. Gurecką lydėjo Misijos patarėjas Darius Sužiedėlis.

Ambasadorė Albright priėmė Lietuvos delegacijos atstovus Saugumo Tarybos sekretoriato Jungtinių Tautų rūmuose. Algimantas Gureckas padėkojo Tarybos pirmininkei už progą per ją informuoti visą Saugumo Tarybą apie Lietuvos–Rusijos santykių raidą per praėjusią savaitę. Susitikimo metu Gureckas išreiškė Lietuvos Vyriausybės susirūpinimą dėl Rusijos kariuomenės išvedimo sustabdymo ir išreiškė nuomonę, kad tai nėra tinkamas būdas išspręsti kilusius nesutarimus Lietuvos–Rusijos derybose. Lietuva laiko kariuomenės išvedimo tvarkaraštį, pasirašytą beveik prieš metus Maskvoje, pilnai galiojančiu ir įpareigojančiu Rusijos Federaciją išvesti savo visas karines pajėgas iki š.m. rugpjūčio 31 d. Lietuvos atstovas informavo p. Albright, jog Lietuvos Vyriausybė pasiliko sau teisę prašyti Saugumo Tarybos posėdžio šiuo klausimu jei padėtis ateityje pablogėtų.

Ambasadorė Albright padėkojo už Lietuvos delegacijos iniciatyvą pateikti jai naujausias žinias apie kariuomenės išvedimą. Ambasadorė užtikrino, kad visa informacija bus perduota kitiems Saugumo Tarybos nariams, įskaitant Rusijos Federaciją. Ambasadorė minėjo, kad lyg šiol šis klausimas nebuvo diskutuojamas Tarybos pasitarimuose.

Norėdama išsakyti savo, kaip Jungtinių Amerikos Valstijų atstovės poziciją, Ambasadorė Albright pasakė, kad JAV vadovybė atidžiai seka šį klausimą per savo diplomatinės įstaigos Vilniuje ir Maskvoje, bet taip pat ir per Washingtono žinybas. "Mano Vyriausybei šis klausimas labai aktualus," pasakė JAV atstovė.

Ambasadorė Albright paprašė Lietuvos delegacijos artimiausiomis savaitėmis pa-

laikyti su ja glaudžius santykius, ir ją nuolat informuoti apie padėtį Lietuvoje. Rugšėjo 1 d. Saugumo Tarybos pirmininkavimą JAV atstovė perduos Venesuelos atstovui Jungtinėse Tautose.

IR PASITARIMAI SU AUKŠTAIS J.T. PAREIGŪNAIS

New York, 1993 m. rugpjūčio 24 d., šiandien ir vakar Lietuvos delegacijos Jungtinėse Tautose iniciatyva vyko pasitarimai su aukštais Jungtinių Tautų pareigūnais, informuojant juos apie padėtį Lietuvoje po Rusijos kariuomenės išvedimo sustabdymo, praneša Lietuvos Nuolatinė Misija Jungtinėse Tautose.

Vakar, rugpjūčio 24 d., Lietuvos Misijos Laikinasis reikalų patikėtinis Algimantas Gureckas kartu su atstovais iš Estijos ir Latvijos misijų dalyvavo pasitarime su netrukus į Maskvą ir Baltijos valstybes vykstančia JT delegacija. Delegacijos vadovas, Generalinio Sekretoriaus įgaliotinis singapūrietis ambasadorius Tommy Koh, iš klausė naujausią informaciją apie kariuomenės išvedimo iš visų

Dirvos svečiai gegužinėje. Iš kairės: Aldona Stempužienė, Rūta Sakienė ir Juozas Žygys. Dirvos 6 ir 7 psl. spausdiname daugelio svečių nuotraukų. Jas fotografavo: Vladas Bacevičius, Giedrė Kijauskienė ir Gerardas Juškėnas.

trijų Baltijos valstybių padėtį. Daugiausia buvo kalbama apie Rusijos kariuomenės pasitraukimo iš Lietuvos sustabdymą.

Iš ambasadoriaus Koh klausimų buvo aišku, kad jis gana gerai susipažinęs su Baltijos kraštų padėtimi. Baigiant pokalbį Baltijos valstybių misijų atstovai delegacijos vadovui įteikė po pluoštą įvairios dokumentinės medžiagos. Susitikimas su ambasadorium Koh užtruko dvi valandas.

(LR Misija JTO)

Dirvos bendradarbė Giedrė Kijauskienė Dirvos rengtoje gegužinės vietoje – V.L. Apanių sodyboje rado saulėje nokstančių patrauklių obuolių.

TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA LIETUVOJE

Antanas Dundzila

Ar ne 1977 m. įvykusiame Mokslo ir kūrybos simpoziume, dar tomis tamsiausiomis prieš aušrą dienomis, Algirdas Greimas teigė, kad "Lietuvą turėsime tokią, kokią jai informaciją kas nors duos". Tada, aišku, dar buvo geležinė uždanga, okupacinė cenzūra, specfondai, užgniaužta žodžio laisvė. Šiandien padėtis Lietuvoje yra radikaliai pasikeitus, nors grėsmė informacijos laisvei vėl kyla ar – tiksliau pasakius – dabartinės valdžios yra diegiama.

Bendrai paėmus, informacija ir žinių kaupimas bibliotekose yra svarbus visame pasaulyje. Todėl reikšminga ir aktualu, kad šių metų rugsėjo 27 - 29 d.d. Vilniuje įvyks tarptautinė Europos mokslinių bibliotekų ir informatikos konferencija bei paroda.

Rimto pobūdžio, tarptautinės konferencijos pakelėse nesimėto. Tad ir džiugu, kad mūsų kūrybingų profesionalų dėka toks renginys įvyks Lietuvoje. Konferencijos sumanytojai laikytini bibliotekos mokslų profesionalė, Washingtone dirbanti Dalė Lukienė ir amerikietis technologas Dr. Lee Burchinal. Įdomu, kad L. Burchinal jau yra surengęs panašias konferencijas Arabijoje ir Egipte.

Lietuvos institucijoms bibliotekos mokslų, informatikos reikalas taip pat rūpėjo. Kai D. Lukienė 1992 m. lankėsi Lietuvoje su paskaitomis, buvo susitikus su akademiniu bibliotekų atstovų gru-

pele, kurios pritarimu ir rūpesčiu konferencijos mintis tapo realybe.

Tiesa, kvietime kukliai rašoma, kad iniciatyvos grūdą pasėjo suinteresuoti bibliotekų darbuotojai Vilniuje ir Kaune bei informatikos specialistai, Amerikoje Rašoma, kad Lietuvoje yra būtina modernizuoti ir automatizuoti bibliotekas. Kiekvienam yra aišku, kad ir sovietinei imperijai žlugus, Algirdo Greimo teigimas dar yra nepasenęs. Manychiau, kad jis niekada nepasens.

Techniška konferencijos organizavimą kompetetingai veda keturios suinteresuotos Lietuvos institucijos: Kauno Technologinio universiteto, Vytauto Didžiojo universiteto, Vilniaus Technikos universiteto bibliotekos ir Lietuvos Techninė biblioteka. Šalia šių, ruošimo darbuose aktyviai bendradarbiauja net šešios organizacijos iš Europos ir Amerikos (eiliniam skaitytojui jos bus nežinomos, tai čia jų nelinksniuosime). Programos ruošimo pačioje viršūnėje dirbujasi du pirmininkai: amerikietis L. Burchinal ir Lietuvos ryšių ir informatikos ministras Gintautas Zintelis. Įvairiose komisijose, aišku, visų dalyvių čia irgi nesuminėsi.

Vieton rengimo komisijų narių bei ilgo paskaitininkų sąrašo gal bus įdomiau suminėti dalyvaujančius kraštus. Taigi parodoje dalyvaus firmos iš Nederlandų, Vokietijos, Amerikos ir Lietuvos. (Nukelta į 2 psl.)

Girdėta iš Vilniaus

• **PREZIDENTAS ALGIRDAS BRAZAUSKAS: PADARYSIME VISKĄ, KAD RUSIJOS KARIUOMENĖ BŪTŲ IŠVESTA KAIP GALIMA GREIČIAU.** Ši diena yra gera proga susimąstyti apie istorijos pamokas, apie savo Tėvynės likimą, pabrėžė rugpjūčio 23 d. kalbėdamas per Lietuvos radiją Algirdas Brazauskas. "Juodojo kaspino" dieną jis prisiminė didžiules aukas, kurias sudėjo Lietuva paskutiniosios okupacijos metais. Deportacijos, žudymai – tai kaina už valstybę, kurią neseniai atkūrėme ir vėl turime.

Kalbėdamas apie santykius su Rusija, prezidentas nurodė, kad padėtis nėra normali. Tačiau, pasak prezidento, "mes panaudosime visas pastangas, kad Rusijos kariuomenė kaip galima greičiau ir be jokių ekscesų išeitų iš Lietuvos".

Brazauskas pareiškė, kad derybų su Rusija delegacija nesugebėjo susitarti delegacijų lygyje, todėl tolimesni sprendimai galimi tik aukščiausiu lygiu. Jis pasakė esąs įsitikinęs, kad aukščiausio lygio susitikimai įvyks ir juose bus sprendžiama daug svarbių klausimų. Ypač tai susiję su žalos atlyginimu Lietuvai. Valstybės vadovas atkreipė dėmesį į tai, kad balsuodami už žalos atlyginimą, Lietuvos žmonės nepasakė, nei kada, nei kaip tai padaryti.

• **BUTKEVIČIUS: RUSIJA TAIKO LIETUVAI GRUBŲ SPAUDIMĄ** Rusijos kariuomenės išvedimo iš Lietuvos sustabdymas yra Rusijos politinis žingsnis, sąmoningai laužantis Jungtinių Tautų, kitų tarptautinių organizacijų dokumentų nuostatas ir 1992 m. rugsėjo 8 d. Maskvoje pasirašytą Rusijos kariuomenės išvedimo grafiką, rašoma pirmadienį išplatintame oficialiame Lietuvos krašto apsaugos ministro Audriaus Butkevičiaus pareiškime. Šiuo žingsniu Rusija ignoroja didžiausių pasaulio valstybių ir įtakingų tarptautinių organizacijų nuomonę, taiko Lietuvai grubų spaudimą, atsisako derėtis.

• **ALGIRDAS BRAZAUSKAS PIRMADIENĮ PRIĖMĖ LIETUVOS AMBASADORIŲ JUNG TINĖSE TAUTOSE ANICETĄ SIMUTĮ.** Aptartas numatomas Brazausko vizitas į JAV ir galimas susitikimas su JAV prezidentu, kalbą, kurią Lietuvos prezidentas pasakys JT Generalinėje asamblėjoje rugsėjo 28 d., problemos dėl pastato misijai prie JT ir konsulatui, Lietuvos ir Rusijos santykiai, numatyti susitikimai su JAV lietuvių bendruomenės nariais ir galimybės vykti į susitikimą su Los Angeles lietuviais.

A. Simutis įsitikinęs, kad Rusija turi vykdyti savo tarptautinius įsipareigojimus dėl armijos išvedimo iš Lietuvos. Ji tuo labai suinteresuota, nes laiku neišvedus kariuomenės, Rusijai nebus suteikta JAV ekonominė pagalba, sprendimas dėl kurios Amerikos prezidento turi būti pasirašytas šiomis dienomis, pažymėjo A. Simutis.

• **PREMJERAS IR VRM MINISTRAS APIE KOVĄ SU NUSIKALSTAMUMU.** Nepaisydama biudžeto sunkumų, kovai su organizuotu ir kitokiu nusikalstamumu Vyriausybė papildomai skirs daug lėšų ir gyvenimas pamažu turėtų darytis saugesnis, spaudos konferencijoje ketvirtadienį pareiškė ministras pirmininkas Adolfas Šleževičius.

Vertindamas kriminogeninę padėtį vidaus reikalų ministras Romasis Vaitekūnas pažymėjo, kad šiemet nusikaltimų padaryta vos ne ketvirtadaliu daugiau negu pernai per tą patį laikotarpį. Kas dešimt minučių šalyje įvyksta koks nors turtinis nusikaltimas, kas pusantros valandos – sunkus, žmogaus gyvybei gresiantis įvykis, o maždaug per tris valandas pavagiamas automobilis. Daugėja neblaivių vairuotojų, o kartu ir autoavarijų, kuriose vien liepos mėnesį žuvo 86 žmonės ir apie pusantro tūkstančio buvo sužaloti. Ypač grėsmingą masą įgavo su prievartiniu turto atėmimu susiję nusikaltimai.

Organizuotam nusikalstamumui pažaboti, sakė ministras, skiriama ypač didelis dėmesys. Naudojantis prevenciniu sulaikymu jau izoliuoti 82 pavojingi asmenys, kurie daugiausia vertėsi reketu.

• **PADIDĖJO PREKYBOS APYVARTA SU UŽSIENIO ŠALIMIS.** 1993 metais Lietuva prekiauja su 134 pasaulio valstybėmis, 1992 – su 99. Per šių metų pirmąjį pusmetį Lietuvos užsienio prekybos apyvarta buvo 623,6 milijardo talonų, per visus 1992 metus – 412,6 milijardo talonų. Importas – 257,7 milijardo talonų, eksportas – 365,8.

Apyvarta su Vakarų šalimis šiemet buvo 22 procentai bendros užsienio prekybos apyvartos, per visus 1992 metus – 12 procentų. Prekyboje su Vakarais dominuoja Vokietija ir Italija, Rytuose – Rusija. Suaktyvėjo Kinija, Lietuvai skyrusi 5,2 milijono JAV dolerių kreditą kinietiškomis prekėmis įsigyti: drabužiams, tekstilės, avalynės, bakalėjos ir tabako gaminiams. Pavasarį atsiuntė labdarą – 223 tūkstančių dolerių vertės ryžių siuntą.

• **RUGPJŪČIO 23-AJĄ LIETUVOJE ĮVAIRIAIS RENGINIAIS BUVO PAMINĖTOS 54-OSIOS MOLOTOV-RIBENTROP PAKTO METINĖS,** skaudžią sukaktį priminė išskeltos juodais kaspinais perrištos vėliavos.

Vilniuje, prie Adomo Mickevičiaus paminklo įvyko mitingas. Šioje vietoje prieš šešerius metus į protesto mitingą buvo susirinkę Lietuvos disidentai, kuriuos vėliau už tai persekiojo KGB. Mitingą pradėjęs Lietuvos laisvės lygos lyderis Antanas Terleckas susirinkusiems priminė, kad prieš šeše-

"NAUJOSIOS VILTIES" NR 25 IŠEIS 1994 M GEGUŽDS MĖNESĮ

"Naujosios Vilties" žurnalo redakcinės kolegijos nariai – Antanas Juodvalkis, Dr. Leonas Kriaučiūnas, žurnalo administratorius Oskaras Kremeris ir Neo Lithuania korporacijos atstovas Vaclovas Mažeika Chicagoje posėdžiavo š.m. rugpjūčio 23 d. Vyr redaktorius Dr. A. Budreckis buvo informuojami telefonu. Jie visi sutarė, kad naujas Vilties žurnalo numeris (25) būtų išleistas 1994 m gegužės mėn. prieš įvykstant Tautinės Sąjungos dvimetiniam seimui. Žurnalo vyr. redaktoriui ir toliau sutiko būti Dr. Algirdas Budreckis.

DĖL MUITŲ DAR REIKĖS PAKOVOTI

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės atstovybė Vilniuje PLB valdybos įstaigai Lemonte atsiuntė tokį pranešimą:

"Vakar, rugpjūčio 25, Lietuvos Vyriausybė priėmė nutarimą, pagal kurį siuntiniams į Lietuvą iki iki 30 kg. (apie 67 svarus) muitai nebus uždedami, nepaisant, kas ir kam juos siunčia.

Muitų klausimas įvažiuojantiems į Lietuvą ir gabenantiems daiktus lagaminais svarstomas toliau. Siūloma nemuituoti įvežamų daiktų iki 1000 litų vertės. Šis klausimas bus svarstomas kitame vyriausybės posėdyje".

Ši žinia aiškiai parodo,

rius metus prie poeto paminklo būrelis drašuolių pirmą kartą viešai sugiedojo tuomet uždraustą Lietuvos himną. Viena iš 1987 metų akcijos organizatorių, žinoma disidentė Nijolė Sadūnaitė kalbėjo, kad reikia išlaikyti optimizmą – prieš šešerius metus buvę sunkiau.

• **LIETUVA VĖL BUS PIRMUOSE PASAULIO SPAUDOS PUSLAPIUOSE.** Tai pasakė Vatikano spaudos centro vadovas daktaras Joaquin Navarro-Valls spaudos konferencijoje, kuri trečiadienį buvo surengta Apaštalių sostnunciačiuje. Be 17 žmonių oficialios palydos, kalbėjo jis, kartu su Popiežiumi į Lietuvą atvyks ir 50 įvairių užsienio šalių žurnalistų, akredituotų Vatikane. Pageidaujančių šioje kelionėje lydėti šventąjį tėvą buvo apie šimtą.

Šventasis Tėvas kiekvienais metais vyksta į keturias – penkias ilgesnes užsienio keliones ir 8 - 9 – po Italiją. Vizitas į Lietuvą bus 61-oji Jono Pauliaus II kelionė į užsienį. Ir šiai kelionei, kaip pabrėžė Vatikano spaudos centro vadovas, šventasis Tėvas rengėsi jau seniai – gal net nuo pirmųjų dienų po pontifikato. Labai norėjo atvykti į Lietuvos krikšto 600 metinių, į šventojo Kazimiero jubiliejines iškilmes, bet vis negaudavo leidimo. Reikėjo laukti 15 metų ir sulaukti Lietuvos nepriklausomybės.

Į klausimą, ar Lietuva gali tikėtis šventojo Tėvo paramos dėl Rusijos kariuomenės išvedimo, Vatikano spaudos centro vadovas pasakė, kad svetimos kariuomenės buvimas kitoje valstybėje yra tarptautinės teisės sritis. Yra šalių, kurios laikosi tarptautinės teisės reikalavimų, bet yra šalių, kurios nesilaiko. O turėtų laikytis visos.

• **ĮTEIKTI DARIAUS IR GIRĖNO MEDALIAI.** Rugpjūčio 25 dieną prezidentas Algirdas Brazauskas įteikė Dariaus ir Girėno medalius narsiems lietuvių lakūnams Jonui Jukniui ir Edvardui Slušniui. Mažyčiu, keturių vietų vienmotoriu lėktuvėliu "Piper – 40" Lietuvos lakūnai šių metų liepos mėnesį per 90 bemiegių valandų įveikė 8000 kilometrų kelią iš Chicago į Kauną. Savo skrydį per Atlantą lakūnai paskyrė Dariaus ir Girėno skrydžio 60-mečiui.

Prezidento dekretais Dariaus ir Girėno medaliu šiuo metu yra apdovanoti 24 Lietuvos ir užsienio piliečiai. Jais apdovanojami ypač nusipelnę Lietuvos aviacijai žmonės

ELTA

TIK GAUTI PRANEŠIMAI

KOMPIUTERININKŲ DIENOS

Rugsėjo mėnesio 16-18 dienomis vyksta šeštoji tradicinė kompiuterininkų konferencija – "KOMPIUTERININKŲ DIENOS – 93", kurias organizuoja Lietuvos kompiuterininkų sąjunga ir Lietuvos Ryšių ir Informatikos Ministerija. Konferencijos temos:

- naujausi informatikos instrumentai
- informatikos mokymas
- nauji tyrimai ir taikymai
- valstybės informatikos reguliavimo politika

Konferencijoje veiks kompiuterio produktų "turgus".

TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA

(Atkelta iš 1 psl.)

Savo produktus bei sistemas demonstruos įmonės iš Nyderlandų, Amerikos, Anglijos. Gi konferencijoje paskaitas skaitys ar pranešimus padarys lietuviai, amerikiečiai, britai, suomiai, olandai, estai, latviai, norvegai, slovakai, rusai, australai. Čia tikrai bus tikra tarptautinė konferencija! Argi ne puiku, kad, šalia savo profesinių tikslų, tiek užsieniečių galės pamatyti Lietuvą?

Konferencija bus pravedama angliskai, tačiau, kaip ir Jungtinėse Tautose, paskaitos bus tuo pačiu metu verčiamos į lietuvių ir dar kelias kitas kalbas. Kalbų bei paskaitų vertimai bus perduodami individualiai per ausines. Konferencijos darbai bus išleisti specialiaame "EuroSerials" numeryje.

Technikinės programos apimtis imponuoja. Paskaitos vyks dviem lygiagrečiais srautais, viso yra paskelbtos net devynios 2 ar 2.5 val. ilgumo sesijos. Pranešimai apims technologiją, turimus prietaisus bei sistemas, bus dvi specializuotos sesijos – žemės ūkio ir medicinos informacijos.

Konferencija vyks Lietuvos Techninės bibliotekos patalpose, Vilniuje. Ši biblioteka jau dabar talpina apie 20 milijonų pavadinimų. Konferencijai laikas parinktas su taktišku išvalgumu – po popiežiaus atsilankymo Lietuvoje. Taigi visas miestas, visi mieste konferencijai reikalingi buitiniai patarnavimai dar tebeturėtų veikti neseniai įvykusio, kito didelės apimties įvykio patirtimi – tik prieš mėnesį "užsukta mašina".

Konferencija suinteresuoti asmenys Amerikoje gali kreiptis pas Dalę Lukienę telefonu namuose (301) 983-0763 arba darbovietėje (301) 496-5986.

(1993-VIII-23)

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVATEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: BALYS GAIDŽIŪNAS

DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-1091

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
• Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. •
Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents. Air mail overseas \$100.00 yr.
Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Oro paštu į užsienį
metams \$100.00 pusei metų \$55.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai
pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos
nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų
turinį ir kalbą redakcija neatsako.

JIE IR MES AR TIKTAI MES?

Juozas Žygas

Beveik penkiasdešimtį metų, kuomet kraštas buvo okupuotas, tokio klausimo iš vis nebuvo. Tebuvo tikrai okupuota ir kenčianti tauta, ir mes, išeivija, tos pačios tautos dalis. Dabar atgavus nepriklausomybę, prasidėjo įvairios konferencijos, kuriose pradėjo abiejų tautos dalių santykius svarstyti. Praėjusiais metais buvo suvažiuota į Birštoną, o šiemet net Detroito ir Birštone. Manychiau, kad tokios konferencijos nieko apčiuopiamo neduoda. Tik iš išeivijos kešenės, apie 50,000 dol. tam yra išleidžiama. Tai būtent: kelionės, viešbučiai ir restoranai. Reiškia išeivijos kešeniuose, tų tūkstančių nebus, kurie gal būtų galėję: mūsų spaudą, švietimą ir kitą vieklą paremti.

O blogiausia yra tai, kad tokių konferencijų rengėjai iš viso užmiršta išeiviją ir jos poreikius. Kaip galima norėti, kad Lietuvos naujieji ponai, didžiumoje atėję iš tų eilių, kurie išeiviją dergė, su prastų mus – jeigu mūsų tariami vadovai, mūsų reikalų visai nežino. Kalbėdami su atstovais iš Lietuvos, turėtų paminėti, kad mes ne iš valstybinio biudžeto, bet iš išeivijos kišenių visą veiklą išlaikome. Iš tų pačių kišenių yra išlaikoma lietuviška spauda, lietuviškos mokyklos, kultūrinė ir net politinė veikla. Jau iš patirties galiu prileisti, kad jie pasiūlytų mūsų spaudą ir kitus leidinius į Lietuvą perkelti. Tai šis klausimas iš viso net nediskuotinas, nes patirtį jau turime. Be to, nesame linkę aukomis remti tokios spaudos, kur mūsų vieno redaktoriaus darbą, ten net šeši dirba.

Tarp išeivijos ir tautos jokių prarajų nebuvo, kol atsi- stačiusi Lietuva nepradėjo tvorą tverti ir barjerų statyti. Pilietybės įstatymas, nors ir daug sykių perrašytas, tačiau išeivijai varžtų nesumažina. Pirmiausiai, tiek buvę Aukš-

čiausios Tarybos, tiek ir dabartinio Seimo nariai, atrodo, neturi jokio supratimo, kad gimusiųjų prieš 1922 m. tarpe, gana daug yra tokių, kurie gimę ne Lietuvoje. Tad pirmoji sąlyga, kad turi būti gimęs Lietuvoje, daugeliui buvusių piliečių bereikalingas kliūtis pastato. Antra, jie mano, kad mes iš Lietuvos su prikrautais lagaminais ir Mercedes Benz išvažiuome. Tad ir reikalavimas metrikų ir net (geriausia, kad būtų originalai), yra visai nelogiškas ir dažnai sunkiai išpildomas.

Aš niekuomet savo metrikų nesu turėjęs. Kuomet prasidėjo emigracija ir reikėjo šiuos tokius dokumentus turėti. Tai Hanau stovyklos klebonas kun. Z. Gelažius surašė reikalingas žinias, jas patvirtino pulk. B. Svila (savo parašu) ir visa tai pasiuntė Delegatūrai. Iš kur gavau metrikų pakaitalą, net su popiežiaus insignijomis. Su šiuo metrikų pakaitalų, praėjau visas emigracijos įstaigas, gavau Amerikos pilietybę ir galiojo išeinant į pensiją. Bet nepraeitų pro dabartinius Lietuvos biurokratus. Be tepimo neslystų.

Kuomet visiems "skersakiams" be didelių formalumų buvo pilietybė duota. Tad esu visai nelinkęs nė "tepti", nė prašyti. Kad savo dėmesį išeivijai įrodytų, tad dar pridėjo naują munitų įstatymą. Ko okupantai visai apiplėšti nesusėję, tai tą darbą savieji pabaigė. Tad apie kokias "kliūtis ir tarpeklius" konferencijų rengėjai kalba?

Kuomet tos visos kliūtys, tik iš vienos pusės tėra statomos. O mes nežiūrint visko, vis esame raginami su savo šalpa skubėti: "Mes privalome, mes privalome". Visi yra labai dosnūs su visuomeniniais ar svetimais pinigais. Tačiau tų "didžiųjų ragintojų" aukotojų sąrašuose, labai dažnai mes pasigendame!

AR ILGAI DAR BUS RAMSTOMA NETEISYBĖS TVORA TARP VIENOS TAUTOS VAIKŲ?

Rimantas Smetona

Straipsnis buvo atspausdintas "Lietuvos Ryte", Vilniuje

Iš pradžių leiskite priminti Lietuvos Respublikos Konstituciją:

"Lietuvių tauta (...)

– įkūnydama prigimtinę žmogaus ir Tautos teisę laisvai gyventi ir kurti savo tėvų ir protėvių žemėje – nepriklausomoje Lietuvos valstybėje.

– puoselėdama Lietuvos žemėje tautinę santarvę (...),

– atgimusios Lietuvos valstybės piliečių valia priima ir skelbia šią Konstituciją".

Ir dar: "Lietuvos valstybę kuria Tauta. Suverenitetas priklauso Tautai."

Taigi lietuvių tauta, suvereniteto savininkė, turėtoja, savo galiomis dalijasi ir su kitų tautybių Lietuvos piliečiais, tai daro net pačiu svarbiausiu klausimu – priimant ir skelbiant savo, lietuvių valstybės, Konstituciją. Ir tai yra teisinga, tai yra demokratiška.

Vienintelė pati aukščiausioji galia, suvereno galia, yra nedaloma. Ji priklauso visai lietuvių tautai, visiems tautos nariams, visiems lietuviams, nesvarbu, kur gyvenantiems, bet tik čia, Lietuvoje, galintiems kurti, turėti savo, lietuvių valstybę. Gyvenamoji vieta – antraeilis, laikinas, besikeičiantis faktorius. Kraujo ryšys, priklausymas vienai tautai – amžinas, pirmieji, svarbiausias.

Taigi visiškai suprantama, kad visi lietuviai turi galėti, turi turėti teises ir galimybes būti šios valstybės suverena, suvereniteto turėtojais, "bendrasavininkais". Vadinasi, visi turi turėti vienodas teises ir galimybes dalyvauti tvarkant valstybės reikalus, sprendžiant svarbiausius

klausimus, paprastai kalbant, būti šios valstybės piliečiais.

Ar taip yra? Ne.

Po 1990 m. kovo 11-osios, po Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo turėjo būti atstatytas ir Teisingumas.

Gaila, bet toli gražu ne visose mūsų gyvenimo srityse tai buvo daroma.

1991 m. gruodžio 5 d. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba priėmė Pilietybės įstatymą. Juo buvo įteisintas garsusis "nulinis variantas" visiems, gyvenantiems Lietuvoje, tik, deja, ne visiems lietuviams. Antraeilis, teritorijos pricipas buvo iškeltas aukščiau už svarbiausią, kraujo bendrumo, tautybės principą.

Piliečiais nekludomi tapo visi, atvykę į Lietuvą 1940-aisiais, 1944-aisiais ir vėliau. Tuo pačiu plunksnos brūkštelėjimu didelė lietuvių tautos dalis buvo palikta be Lietuvos pilietybės, nes daugeliui lietuvių, priverstų palikti savo šalį gelbstintis nuo okupacijos, represijų, genocido, teko priimti kitų, juos priglaudusių valstybių pilietybę. Jų vaikai ar vaikaičiai tapo tų valstybių piliečiais automatiškai, pagal gimimą ir ... prarado galimybę dalyvauti sprendžiant Lietuvos reikalus, jie liko tik išeiviai.

Naujoji Lietuvos Respublikos Konstitucija, pripažinusi lietuvių tautai (visiems lietuviams) suvereno teises, dar kartą įpareigojo atstatyti pažeistą Teisingumą. Seime prasidėjo įvairių Pilietybės įstatymo pataisų svarstymai. Neabejojau, kad bus atsiliepta į Konstitucijos reikalavimus, tuo labiau, kad skirtingų

politinių srovių atstovai taip dažnai kalbėjo apie lietuvių vienybę, teisingumą, rodė savo atsidavimą šioms principams ir čia, Lietuvoje, ir nuvykę į Ameriką, bendraudami su išeivija (ten – ypač). Socialdemokratų partijos ir Centro sąjungos lyderiai A. Sakalas, R. Ozolas, pakviesti į Detroito vykusią konferenciją "Lietuva ir išeivija: neišnaudotos galimybės" ir ten prisistatę kaip "opozicijos atstovai" (dalyvavo ir S. Šaltenis), manau, ne vieną tautietį įtikino savo karštu lietuvių vienybės palaikymu ir, ko gero, pripažino, kad visi lietuviai turi būti Lietuvos piliečiais.

Na, o namuose? Darbais, o ne žodžiais?

Prisidengiant apsaugos nuo dvigubos pilietybės skydu, socialdemokratams vadovaujant, dešiniams ir Centro lyderiams pritariant, buvo atmesta Pilietybės įstatymo pataisa, be apribojimų leidžianti atstatyti Lietuvos pilietybę ir išeivių vaikams. Iš balsavimo dalyvavusių dešiniųjų vienintelis Leonas Milčius, tautininkas, pritarė šiai pataisai. Ji buvo artimiausia mūsų siūlymams, kuriuos išdėstėme Lietuvių tautininkų sąjungos pareiškime ir mūsų parengtame Pilietybės įstatymo pakeitimo projekte. Mes siūlome teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę neterminuotai išsaugoti visiems lietuvių kilmės asmenims, turėjusiems Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d., ir jų palikuonims, gyvenantiems užsienio valstybėse, suteikiant galimybę atstatyti pilietybę besąlygiškai, nereikalaujant atsisakyti kitos šalies pilietybės ar persikelti nuolat gyventi į Lietuvą, šiems asmenims raštu pranešus apie pilietybės atstatymą Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai ar diplomatinėms įstaigoms užsienyje.

Savo projekte mes dvigubos pilietybės neįteisiname. Tų asmenų (ir valstybių, kuriose jie gyvena) problema tebūna, turėti ar neturėti kitos valstybės pilietybę. Mes, pribardami Pilietybės įstatymo teiginiui, kad "Lietuvos Respublikos pilietis vienu metu negali būti kitos valstybės piliečiu, išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus, manome, kad toks išskirtinis atvejis turi būti taikomas lietuvių kilmės asmenims. Nors ir kur gyventų, jie neturi kitos tautinės Tėvynės – tik Lietuvą.

Teisę į Lietuvos Respublikos pilietybę mes siūlome išsaugoti ir visiems ne lietuvių kilmės asmenims, turėjusiems Lietuvos Respublikos pilietybę iki 1940 m. birželio 15 d. ir gyvenantiems kitose valstybėse, jei šie asmenys (Nukelta į 10 psl.)

Chicagietis radijo programos vedėjas Anatolijus Šlutas (kairėje) kalbasi su drauguoliais lakūnais J. Jukniumi ir E. Slušniu prie jų vienmotorio lėktuvėlio, kuriuo jie iš Chicagos nuskrido į Kauną. Iš Vilniaus gautomis žiniomis, abu draugūs lakūnai prezidento aktu apdovanoti Dariaus-Girėno medaliu.

NAUJOJI VILTIS, NR. 24

Perskaitęs nesenai gautąjį žurnalo "Naujoji viltis" 24 numerį, panūdau savo išpūdziais pasidalinti su "Dirvos" skaitytojais. Įžanginio straipsnio žodžiais tariant, tai ne žurnalas, o metraštis... Tai storoka (248 psl.) knyga. Knyga – apimanti daug klausimų. Nagrinėjama daugiau keturiasdešimt temų, plius apžvalginiai straipsniai. Visa tai rutulioja trejetas desėtkų autorių!

Noriu paminėti keletą rasiinių, man daugiau įsirėžusių. Prof. dr. Broniaus Nemicko: "Akimomis į dabartinę Lietuvos respublikos konstituciją". Mano tarmėje akimomis (akimirka) tai trumpas žvilgsnis, o čia kalbamu atvėju susidaro išpūdis, kad autorius gerai peržiūrėjo naująją konstituciją ir jos rengimo, svarstymo 1994. m. autorius pastabos, grindžiamos teise ir kitų valstybių konstitucijų pavyzdžiais...

Juozas Žygas gražiai atskleidžia Lietuvos karaliaus Mindaugo karaliavimą ir krikščionybės Lietuvoje įvedimą. Jo teikiami duomenys šaukiasi kitos studijos, kodėl Mindaugo krikštas nūnai atmetamas, o lenkiamasi su Jogaila. – Jadvyga ir lenkišku krikštu? Kodėl Jono Dainausko studija praėjo, tary-

tum, negirdomis... Žurnalo puslapiuose pagerbiami, prisimenami mirusieji. Dr. Algirdas Bureckis plateliau atskleidžia Inž. Petrą Vileišį (1851-1926). Vytautas Abraitis teisininką, politiką, "Amerikos lietuvių simboli" – Antaną Olį. Vladas Vijeikis tą patį Antaną Olį mini, kaip iškilų kultūrinių. Kiti trumpai paminėti: Stasys Santvaras, Julius Gaidelis, Pranas Garšva, Antanas Diržys, Cezaris Modestas, Alf. Simonaitis, Juozas Dačys.

Kiti autoriai. Rimantas Smetona apžvalgoje, (antrine antrašte – Kur eini, Lietuva?) pareiškia: "Lietuvos sąjūdis, jo lyderiai, nuo 1990-ųjų kovo 11-osios stoję prie Lietuvos valstybės vairo, nuveikę milžiniškos reikšmės darbus Lietuvai. Likimas buvo palankus. Sparčiai, ryžtingai buvo įtvirtinama Lietuvos nepriklausomybė de jure. Daug sunkiau sekėsi įtvirtinti nepriklausomybę, valstybingumą de facto". Toliau atveria savo samprotavimus apie rinkimus ir susidariusią padėtį. Mečislovas Treinys dalykiškai apžvelgia agrarinę reformą.

Balys Gaidžiūnas, kaip vienas dalyvių-organizatorių, liūdija Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto įstei-

gimą, jo pirmąjį posėdį (1943), Taip jau sutapo, tame pat žurnale Antanas Kučys garsina savo mintis, protestuodamas dėl "Skubaus VLIKo uždarymo" (1991). Dėmesingai skaičiau J. Janušaičio trumpais sakiniiais parengtąjį "Kultūrinių ir visuomeninių įvykių kroniką". Maloniai skaitėsi ir kiti straipsniai. Pagarbos verti jų autoriai ir žurnalo redakcija juos, autorius, sutelkusi.

Tačiau... Tačiau neiškenčiu nepareiškęs savo abejočių, dėl V. Senutos atsiminimų – "1939 m. Vilnių atgavus". Mano mintimi autorius sumaišė 1939 m. Vilniaus ir Vilnijos administratorių (igaliotinių) pavardes? ar jų eitąsias pareigas? V. Senuta pasakoja: "Vilniuje buvo įsteigta "Vyriausybės Igalio- nio įstaiga", o tokiu igaliotiniu buvo paskirtas Kazys Bizauskas, kuris atvyko 1939 m. lapkričio 24 d...." Šią eilutę perskaičius, man dingtelėjo anų dienų vaizdas – 1939 m. lapkričio mėnesį salė (Kaune) ir joje kviestiniams Antano Merkio pranešimas... Antanas Merkys – Lietuvos vyriausybės igaliotinis Vilniui ir Vilniaus kraštui akyvaizdžiai pasakojo Vilniaus lietuvių. Verčiu Lietuvių Enciklopedijų tomus. Skaitau. "Kazimieras Bizauskas (III,59) buvo ministerio pirmininko pavaduotoju, o Vil-

nių prijungus, ligi 1940.VI drauge igaliotasis ministeris Vilniuje". Tuo tarpu LE XVIII, 255 apie Antaną Merkį sakoma: – "1939 X. 11 paskirtas Lietuvos vyriausybės igaliotiniu Vilniui ir Vilniaus kraštui" Vadinas, atsiminimų autorius sumaišė dvi institucijas, veikusias Vilniuje (Igalio- to ministerio Vilniuje ir L. vyriausybės igaliotinio Vilniui ir Vilniaus kraštui).

Šia proga, dar viena mano abejonė – Lietuvos Raudonojo kryžiaus igaliotiniai Vilniuje, 1939-40 m. . V. Senuta rašo: "...lenkų Raudonojo Kryžiaus tvarkytojais Vilniuje buvo Ignas Šeinius ir prof. Ignas Končius. Šeiniui išvykus į Švediją tvarkė Ignas Končius"... Sunkoka sutikti, kad prof. Ignas Končius, profesorius Vytauto Didžiojo universitete, Kaune ir būdamas "skirtinis Vilniaus univ. valdytojas" (LE XII, 313) būtų ėmęsis ir LR Kryžiaus tvarkymo darbų, greta Igno Šeinius??

Naujosios Vilties Nr. 24 redakcinė kolegija – dr. Algirdas Budreckis vyr. redaktorius, Antanas Juodvalkis ir dr. Leonas Kriaučeliūnas redaktoriai. Korektorė Irena Kriaučeliūnienė. Jos garbei malonu pasakyti, kad korektūros klaidų nedaug. Skaitant vieną korektūrą, manau, tų kipšiukų neįmanoma apsisaugoti! Rankraščius ir paminėti

knygas prašoma siųsti vyr. red. adresu: Dr. Algirdas Budreckis, 147 Clay St., Quincy, MA 02170 Žurnalą administruoja: Oskaras Kremeris, 1005 Sherwood Dr., La Grange Park, IL 60525. Šio nr. kaina – \$7.00

Mečys Valiukėnas

VERTINGI ALBUMAI

Gera proga įsigyti meniško grožio albumą "Einu per Lietuvą". Tai jau trečioji lietuvių fofomenininko Juozo Polio kelionė per Tėvų žemę.

Anksčiau išleisti albumai – "Gimtoji žemė Lietuva", "Atgimstanti Lietuva".

Naujame albume jau Lietuva pabudus, gražiausios ir brangiausios jos kraštovaizdžio vietos, svarbūs įvykiai, šventės. Albume rasime ir lietuviškąją Ameriką: lietuvių bažnyčias, paminklus.

Nepaprastai jautrus ir šil- tas albumo tekstas, kurį parašė šviesios atminties prof. Česlovas Kudaba.

Kiekvieno albumo kaina po #18 dol. Užsakant paštu reikia pridėti po \$3.00 persiuntimo išlaidomis.

\$

310

nuo

Kelionė į vieną pusę
perkant ten ir atgal

Kelionė į vieną pusę perkant ten ir atgal. Bilietus reikia įsigyti mažiausiai 21 dieną prieš iškrendant. Lėktuvai kursuoja tik savaitės dienomis, ne savaitgaliais. \$16 išvykimo mokestis. Maito ir imigracijos mokesčiai į kainą neįskaityti. Taip pat, bilietų perkant, reikia sumokėti \$10 apsaugai, \$3 patarnavimams, ir \$1.45 agrikultūrai.

Pigios Kelionės į
Baltijos Kraštus

TAUPYK LAIKĄ . . . Su vieninteliu tiesioginiu skrydžiu nuo New Yorko Kennedy Airport iki Rigos Latvijoje. American Trans Air yra greičiausias kelias į Baltijos kraštus.

TAUPYK PINIGUS . . . Palygink ir taupyk su American Trans Air. Todėl kad Jūs nusipelnėt gerą patarnavimą, ir pigiausią kainą!

TAUPYK NEPATOGUMUS . . . Su American Trans Air patarnavimais į Baltijos kraštus nėra jokio rūpesčio ar suspėsit į sekantį lėktuvą nes čia yra tiesioginis skrydis. NĖRA persėdimų. NĖRA laiko gaisimo. NĖRA bėdų!

Riga, Latvija	Skrydžio kaina
Birželio 1 iki rugsėjo 30	US \$480
Spalio 1 iki spalio 31	US \$405
Lapkričio 1 iki gruodžio 31	US \$310

Išvykstame kiekvieną trečiadienį ir šeštadienį

Ar Jūs skrendat darbo reikalais, ar pasimatyti su artimaisiais. Jūs norit ten nukelti ko greičiau. Nenorit persėsti, ar išleisti daug pinigų. American Trans Air's Tiesioginė Kelionė iš New Yorko iki Baltijos kraštų yra patogi, pigi ir paprasta. Argi ne taip Jūs visada ir norėjot keliauti? Paskambinkit American Trans Air arba savo Kelionių Agentui šiandien!

Užtikrinti keliones skambinkite 1-800-382-5892
arba savo kelionių agentui.

KŪRYBA IR MOKSLAS

POPIETĖ SU RAŠYTOJA BIRUTE PŪKELEVIČIŪTE JOS GIMTADIENIO PROGA

Jurgis Janušaitis

Prieš septyneris metus iš vėjuotos Chicagos į gražią Daytona Beach, FL. nuolatiniam gyvenimui atkilo žymioji rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė. Jos apsigyvenimas mažame, prie gražaus Atlanto prigludusiame lietuvių telkinyje buvo maloniai sutiktas. Ir neapsivylėme.

Rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė tuojau įsijungė į šio lietuvių telkinio gyvenimą. Didėsiuose ar iškilmingesniuose renginiuose Ji mielai atlieka literatūrines programas, dažniausia skaitydama savąją kūrybą. Ji kukli, tyli, malonaus būdo už ką Ją visi myli ir gerbia.

Rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė ištikrųjų didelis talentas. Ji rašytoja, aktorė, režisierė. Į kūrybinį literatūrinį pasaulį pasuko berods 1952 m. su debiutiniu kūriniu – "Metūgės" poezija.

Po to niekada nebesiskyrė su kūryba ir parašė visą eilę romanų, pasakiškų komedijų, apysakų, lyrinių dramų.

Išėivijoje buvo stokojama ir literatūros vaikams. Iš čia rašytoja Birutė 1973-75 metais pašvenčia daug laiko ir parašo vaikams šešias eiliuotas pasakas. Operai, Chicagoje, reikia talkos. Birutė atskuba talkon ir išverčia į lietuvių kalbą "Fidelio" ir "Carmina Burana".

Grazų ir reikšmingą išėivijos kultūriniame gyvenime palieka Birutės Pūkelevičiūtės režisuotos plokštelės. Gėrimės Jos dviem filmais – "Aukso žąsis" ir "Kalėdų sapnas". Jos kūryba išversta į latvių kalbą.

Neįvardinu talentingosios rašytojos Birutės Pūkelevičiūtės visų išleistų, įvairaus žanro knygų, tai rasime besidomėdami bibliografijoje, Devintas lapas romane.

Birutė gimė 1923 m. rugpjūčio mėn. 12 d. Kaune. Ten augo, mokėsi, baigė gimnaziją, lankė dramos studiją ir Kauno konservatoriją, studijavo germanistiką ir žurnalistiką. Vaidinti pradėjo 1941 m. Jaunimo dramos teatre, Kaune, vėliau Augsburgio liet. dramos teatre, Vokietijoje. Tai tik keletas Jos gyvenimo bruožų, o po to Ji įsigyveno į patį skubantį gyvenimą ir pasirinkto kelio – kūrybai, vaidybai niekada neatsižadėjo.

Tokią mes, daytoniškiai, sutinkame Birutę Pūkelevičiūtę ir prisimindami Jos 70-tąjį gimtadienį.

Tad pabuvokime su Ja valandėlę, gražioje, Jai skirtoje, popietėje.

Jos artimi bičiuliai Danutė ir Algirdas Šilbajoriai, Aldona ir dail. Juozas Sodaičiai, š.m. rugpjūčio 14 d. Ormond Beach Trail South Forty klube suruošė jaukų pagerbimą. Iniciatoriai sukviėtė nemažą būrį daytoniškių, pačių artimiausių rašytojos Birutės Pūkelevičiūtės bičiulių.

Pabendravimas parasidėjo kokteliais. Po to Algirdas Šilbajoris prabilo į susirinkusius: "Malonu visus pasveikinti, čia susirinkusius pabuvoti su mūsų telkinio miela gyventoją Birute Pūkelevičiūte ir Jos gimtadienio proga drauge su ja pasidžiaugti.

Kaip žinome, Birutės kū-

rybinis kelias yra stebėtinai įvairus. Ji aktorė, režisierė, vaikų literatūros kūrėja, poetė, dramaturgė, beletristė. Trumpai tariant – tai pilnąja prasme mūsų grožinio žodžio kūrėja. Jos romano "Rugsėjo šeštadienis" senelio žodžiais – tegul ji ir toliau neša mums prasmingą "gyvenimo žinią": kad dar šviečia saulė, kad prie tvoros žydi jurginai, kad į alyvų krūmą dar vis atleikia raudonas paukštis – kardinolas su raudona krūtine...

Šioje jaukioje popietėje programą atliko pati kaltininkė rašytoja Birutė Pūkelevičiūtė. Ji paskaitė savo kūrybos iš knygos "Aštuoni lapai" ištrauką skyriaus "Rytmečio akvarėlės". Čia Ji nuostabiu įsijautimu, jautrumu keliavo per savo gyvenimo pirmąsias valandas, žvalgėsi aplinkoje, klausėsi tuo metu mamytės, tėvelio, dėduko, dvasiškio ir kitų aplinkoje gyvenusių žmonių kalbų, apie ką tik gimusios Birutės ateities gyvenimą.

Po šio labai įdomaus epizodo, stebėjome video juostoje įamžintą rašytojos Birutės Pūkelevičiūtės išgyvenimus Lietuvoje, sugrįžus į tėvynę pirmą kartą po daugelio metų. Filme daug gražių akimirkų, susitikimų su gimimėnėmis, kolegomis, senais draugais, pagerbimai, rečitaliai. Tai jautrūs išgyvenimai, atrodo, ir mielos Birutės širdyje palikę gilius pėdsakus.

Vaišes pradėdant Juozė Daugėlienė maldoje prašė Aukščiausiojo palaimos mūsų talentingajai kūrėjai ir kad Jos kūrybos žodis neužgęstų

LIETUVOS SPAUDA

Tie, kurie domimės tėvynėje leidžiama spauda, negalime atsistebėti jos gausumu. Vos tik atgavus nepriklausomybę, pradėjo dygti laikraščiai ar žurnalai kaip grybai po lietaus. Net ir tokie, kurie apie spaudą ir leidybą nedaug išmanė, pradėjo leisti laikraščius. Žinoma, nevisi tie leidiniai rado pritarimo ir turėjo sustoti. Ir drąsiai galima teigti, kad dalis šiuo metu išėinančių leidinių (o kartu su neperiodiniais jų dar yra apie 400) sekančių kelerių metų laikotarpyje turės numirti. Išliks tik patys stipriausieji ir turbūt, geriausieji.

Savo laimę yra bandę arti dešimties dienraščių, kuriuos šiandien irgi ne visus jau matome. Visi Lietuvos "dienraščiai" nėra tokiais pilna ta žodžio prasme, nes jie pasirodo 5 kartus savaitėje.

Tuo tarpu daugumas JAV dienraščių išėina 7 kartus savaitėje.

Pirmoje vietoje reikia įrašyti "Lietuvos rytą", kuris yra pats didžiausias ir profesionaliausias dienraštis. Šis leidinys "paveldėjo" ankstesniojo – taip pat geriausiojo Lietuvos dienraščio – "Komjaunimo tiesos" turtą. Nors šiaip nuo savo pirmtakio praeties atsissakė, nes metrikijoje žymi, kad eina 4-tuosius metus ir per tą laikotarpį išleidęs 839 numerius (iki rugpjūčio 4 d.). Laikraščio tiražas irgi didžiausias Lietuvoje – jis buvo daugiau negu 100 tūkstančių, o dabar šiek tiek nesiekia 100

tūkst. (Dažnai tiražas svyruoja, ypatingai šiais sunkiais ekonominiais laikais, nes vieno egzemplioriaus kaina yra didžiausia iš visų Lietuvos dienraščių taro – 50 centų).

Tačiau išimtinai pažymėtina didžiulė dienraščio apimtis – jau yra pasirodžiusi net 56 puslapių laida, nors dažnai būna 48 ar mažiau puslapių laidos. Tai jau lyg ir vejasi JAV išėinančius dienraščius ir jeigu taip didės apimtis, kaip per praėjusius metus, tai gal po kelių metų susilauksime "Lietuvos ryto" su virš 100 puslapių.

Kaip ir kituose kraštuose leidžiamuose dienraščiuose, taip ir "Lietuvos ryto" apie pusę puslapių jau sudaro skelbimai, kurių yra daugiau negu kitų 3-4 dienraščių skelbimus kartu sudėjus. Tas rodo, kad skelbėjai tiki, jog šis dienraštis yra naudingas ir įtakingas ir kad čia pasiskelbus bus pasiekti norimi rezultatai.

Šis dienraštis turi sudarę tikrai pajėgų žurnalistų kolektyvą ir čia turima visą būrį įvairių sričių specialistų. Todėl ir jo turinys įvairus: ne vien tik politinės ar dienos įvykių žinios, bet įdomūs vedamieji, kultūros, teatro, dailės ir kitų sričių skyriai. Nemaža vertimų iš kitomis kalbomis pasirodančios spaudos. Taip pat platus sporto skyrius, kuriame rašo vieni iš geriausiųjų Lietuvoje korespondentai.

Daug medžiagos duodama ir apie užsienyje gyvenančius lietuvius, spausdinama jų rašiniai ir straipsniai. Žodžiu, norima aprėpti galimai daugiau medžiagos ir tuo sukelti galimai didesnę susidomėjimą šiuo leidiniu. Tas, žinoma, yra gero, profesionalaus leidinio žymės, kurios reikalingos, norint siekti aukštumų.

Šį dienraštį leidžia uždaroji akcinė bendrovė "Lietuvos rytas"; vyr. redaktorius – Gedvydas Vainauskas, jo pirmasis pavaduotojas – Algimantas Budrys. Kiti pavaduotojai – Vidas Rachlevičius, Rimvydas Valatka, Henrikas Savickas, Eugenijus Bukinas, Zeferinas Jonutis. Gausus būrys apžvalgininkų, reporterių bei korespondentų, kurių yra didesniuose Lietuvos miestuose ir net kitose valstybėse.

Šis dienraštis dabar jau turi gana daug prenumeratorių ir užsienyje, nes jis prenumeruojamas įvairiuose kraštuose. Prenumerata oro paštu, palyginus, gana pigi – JAV jis kainuoja tik 99 dolerių.

Ed. Šulaitis

dar daugelį metų.

Sukaktuvininę pasveikino ALTS-gos Daytona skyriaus pirmininkas Vytautas Abraitis, LB Daytona Beach apyl. pirmininkė dr. Sigita Ramanauskienė, Klubo pirmininkas Gediminas Lapėnas ir žurnal. Jurgis Janušaitis. Kalbėjusieji išryškino rašytojos Birutės Pūkelevičiūtės didįjį talentą, kūrybinius laimėjimus, kurie atžymėti dešimtimis premijų. Padėkojo Jai ir už gražų ir prasmingą įnašą Lietuvai, išėivijai ir šio telkinio lietuviams.

Dail. Juozas Sodaitis, savo paruoštą gražų adresą, su visų dalyvių parašais įteikė sukaktuvininkei Birutei. Pakeltas šampano tostas ir Birutei palinkėta laimingų ir kūrybingų metų.

Pabaigoje jautriai ir nuširdžiai padėkojo Birutė šio susitikimo organizatoriams ir visiems sveikintojams bei dalyviams. Susitikimas su Birute Pūkelevičiūte lieka ilgam įsimintinas.

Iš kelionės į Lietuvą – 3

APIE KĄ PLAČIAU
NEKALBAMA

Antanas Dundzila

Buvę tremtiniai, politiniai kaliniai, partizanai ir bolševizmo saulėleidžio rezistentai yra reikalingi prideramo tautos dėmesio bei konkrečios paramos. Deja, iš krašto valdžios jie paramos negauna. Valdžios ponai reikalus svarsto ir, atrodo, mieliau spaudai fotografuojasi su kokiais nors nacių aukų palikuoniais, bet ne su savo tautos bolševizmo aukomis. Oficialiai laikomasi, lyg sovietinio genocido bei holokausto visiškai nebuvo. Gi, vistiek, tuos 300,000 lietuvių mirčiai, vergų stovykloms ir ledynams pasmerkė sovietinės okupacijos didvyriai bei kolaborantai.

Tad šį kartą pakalbėkime apie Tremtinius, Politinius Kalinius, Partizanus, apie Re-

zistentus. Sąmoningai šiuos žodžius rašau didžiosiomis raidėmis. Bent tokios pagarbos jie yra verti.

* * * *

Neabejotinai pati didžiausia, sakykime, svariausia, tų "neminėtų" Lietuvos aukų organizacija yra Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga (LPKTS). Yra ir kitų sambūrių, tačiau bene didžiausia bus ši sąjunga – ji turi nuolat veikiančią įstaigą, veikia LKPTS skyriai, leidžia laikraštį "Tremtinį" (8,000 egz. tiražas), leidžia jau net su septintu tomu debiutavusį "Laisvės kovų archyvą" ir, ryšium su šia reikšminga veikla, darbuojasi kitose srityse.

Atkreiptinas dėmesys, kad organizacijos pavadinimas

yra ne "lietuvių", bet "Lietuvos". Šiuo metu Lietuvoje yra aiški tendencija akcentuoti valstybę, bet ne tautą. Kalbėjime atvirai: bendrai imant, valstybės sterblėje lengviau operuoja visokios "Tautinės mažumos", bolševikų okupacijos režimo laikų parktiški nusikaltėliai lietuvių tautai ir panašūs elementai. Konkrečiai, kodėl net ši sąjunga yra "Lietuvos", bet ne "lietuvių" aš nesuprantu, nežinau. Man atrodo, kad Lietuvoje galėtų ir net privalėtų veikti ir "Lietuvių organizacijos..."

Vienaip ar kitaip, LPKTS yra pati didžiausia ir svarbiausia šios rūšies organizacija. Ją reikia remti – ypač išeivijai. Kaip remti? – Šiuo momentu sunku pasakyti, nes neaišku, kokių būdu, pagal dabartinės valdžios potvarkius, būtų galima (pvz., be apiplėšimo su naujai įvestais munitais) tai įvykdyti. Gi dabar tegaliu parašyti, kad organizacijos adresas yra Doneičio 70-b, 3000 Kaunas,

telf. 209530.

Organizacijos veikla kenčia dėl įvairių trukdymų. Pvz., būna "popierio trūkumų", todėl laiku neišsina organizacijos laikraštis... Bet pasitaiko ir prošvaisčių. Štai LPKTS Kaune gavo Mickevičiaus – Laisvės alėjos sankryžoje esantį pastatą, kuriam galės tinkamiau įsikurti.

Čia ne paslaptis, kad būna ir LPKTS vidinių krizių. Rugsėjo mėn. "Tremtinio" Nr. 15 rašoma, kad žymūs tremtinių ir politinių kalinių asmenys priskyrė save prie 1941 m. sukilėlių ir "nuėjo nusilenkti A. Brazauskui". Be abejo, tai komplikuoja viso įvykio istorija, bet pats faktas stulbina ir nerima kelia. Neramu ne dėl to, kad gal būt ieškoma dialogo, bet todėl, kad tai dar vienas daug iškankintų, nekaltų aukų klūpčiojimas prieš buvusio režimo sfinksus. Jei kas turėtų "nusilenkti" ar bent pasiilenkti – į bolševizmo nukriaustųjų reikalus tinkamai pažiūrėti – tai pati Lietuvos valdžia. Deja, to nematome: LDDP arogancija prašoka racijonalumą ir Konstitucijos įvade iškilmingai išdėstytais žodžiais.

Yra ir kitokių, pozityvių pasireiškimų, išpaukiančių iš asmeninės iniciatyvos ar visuomeninių grupuočių.

Buvę Laptevų jūros tremtiniai (ta jūra randasi už Lenos upės žiočių, apie 75 laipsnių šiaurės platumoje, jau netoli Šiaurės ašigalio) Rumšiškių etnografiniame muziejuje pastatė tame ledynų pragare gyventos jurtos pavyzdį. Jurga – tai iš šapų, žolių, samanų, žemės, Lenos upėje atplukytų rąstų ir ledo gabalų sulipdytas namelis, kuriame šaltį, badą ir skurdą kentė tūkstančiai tremtinių. Ta jurga yra šiurpus mūsų tautos dabar jau etnine buitimi tapęs liūdytojas. Netoli tos jurtos stovi tautiniais motyvais išdailintas kryžius, stovi stulpas su pažymėtais tūkstančiais kilometrų į civilizacijoje žinomas šalis.

Jurga stovi su visais buitniais įrengimais viduje, su žvejojimo įrankiais (žvejojant žiemą būdavo taip šalta, kad tremtiniai kišdavo rankas į ledinį upės vandenį, kad sušiltų), su lentų guoliais, pečiuuku, su vieton stiklo lango skylėse naudotais ledo blokais. Negali būti kalbos: ši Sibiro jurga – tai lietuvių tautos kančių eksponatas. Rumšiškėse jai visiškai tinkama vieta šalia žemaičių, aukštaičių ir suvalkiečių sodybų.

Ko Rumšiškių muziejui šiuo metu dar trūksta, tai kokio nors lankstinuko apie jurtas, apie Sibiro kančias ir muziejaus apylinkėje išdėstytų, aiškių kelio ženklų. Apie ledinius jurtų kalėjimus reikia kalbėti lygiai taip, kaip kalba-

ma apie vokiečių kacetuose lavonų deginimo krematoriumus. Sakyčiau, kad Sibire iš viso žuvo daugiau nekaltų žmonių, negu nacių kacetuose.

Būtina suminėti tremtinių, politinių kalinių ir partizanavimo temomis pasirodančias knygas. Dalis jų atsiranda asmenine iniciatyva, dalis – iš organizuotų vienetų. Ypačingai tremties atsiminimų knygų bent krautuvėse matosi apščiai. Tai gerai, taip reikia. Tos kančios privalo būti dokumentuotos. Vartant tą spaudą, negalima nesistebėti, kad iš mokyklų suolų ištremti mažamečiai vaikai bei jaunuoliai šiuo metu, patys vieni ar su talka, parašo knygas, kūrė ir tebekuria net poeziją. Šis faktas yra reikšmingas atestatas anuometinėms mokykloms, pajėgusioms dabar leidžiamų atsiminimų autoriams įdiegti pagrindines rašto žinias. Nemažiau džiugina ir tai, kad net ir neišsivaizduojamai sunkiose sąlygose, tremtiniai siekė mokslo, žinių, jiems rūpėjo ir teberūpi spauda.

Dar negalima nepaminti vienos svarbios įstaigos, kuri veikia LPKTS rėmuose. Tai Kaune, Vytauto prospekte 46, buvusių Kauno kapinių vietovėje (dabar parkas), veikiančis Rezistencijos ir tremties muziejus. Lankantis Kaune, tą muziejų pamatyti yra būtina. Ten eksponuojama medžiaga yra įdomi, svarbi, jaudinanti, priverčianti susimąstyti. Tiesa, muziejaus patalpos nedidelės, jos kuklios. Kiek teko patirti, eksponatai keičiami, jų yra daug.

Tose pačiose patalpose veikia "Lietuvos kovų archyvo" redakcija bei dokumentų archyvas. Čia eina ypač svarbus, išliekančios istorinės reikšmės darbas. Čia dirba profesionalai. Ten kaupiama tremties ir ginkluotos rezistencijos medžiaga, ten suredaguojamas jau minėtas "Archyvas". Liepos mėnesį pasirodė net septintas "Archyvo" numeris. Apie šį leidinį esame rašę DIRVOJE. Aš tiesiog baiminuosi, kad rezistencijos naikimo nuodėmės suteptos ar jų pasamdytos rankos šito pastato su visa medžiaga kokia naktį neišsprogdytų – panašiai, kaip mafija šiais laikais Lietuvoje sprogina restoranus ar pienes.

Įdomu, kad atskiru "Archyvo" leidiniu pasirodė "Lietuvių nacionalistų kenkėjiška veikla ir kova su ja" – KGB vadovėlis apie kurį taip pat rašėme DIRVOJE (VI-24).

Vilniuje būdamas sužinojau, kad šis leidinukas buvo pašalintas iš Seimo rūmų kokios tai spaudos krautuvės... paties Seimo pirminko Jursėno parodymu. Teko pamatyti ir to vadovėlio originalą. Pasirodo, to vadovėlio tiražas buvo labai ribotas – tik keli egzemplioriai. Kai pavartai tokį dokumentą, tenka pagalvoti: ar, jį pačiupinęs, plautis rankas ar ne?

* * * *

Sekantiame serijos straipsnyje rašysiu apie partizanus.

(1993-VIII-21)

VILTIES DRAUGIJOS VALDYBA DĖKOJA

Dirvos ir Vilties D-jos valdybos pastangomis buvo suruošta gegužinė rugpjūčio mėn. 15 d. V. ir L. Apanių sodyboje, Chesterland, OH.

Kelių praeitų metų vasarų metu, tokios kelios gegužinės buvo suruoštos V. ir A. Mauručių sodyboje.

Kaip seniau buvo ruoštos gegužinės, taip ir dabar, ruošama šiam tikslui: savos – lietuviškos spaudos parėmimui, išlaikymui ir išlikimui.

Clevelando ir apylinkių lietuviai turėtų džiaugtis ir didžiuliu, kad čia leidžiamas ir spausdinamas savaitraštis Dirva. O daugelis Amerikoje lietuviškų kolonijų to neturi. Linkėjime Dirvai, kad ji ilgai gyvuotų, o mus ir visus, ją skaitančius, ilgai lankytų ir džiugintų.

Į gegužinę atsilankė gana skaitlingas Dirvos skaitytojų ir rėmėjų būrys, jų tarpe svečių iš tolimos Californijos viešnia Rūta Sakienė, žinoma LTS-gos veikėja ir dosni Dirvos rėmėja. Atsilankymo proga ji Dirvai paaukojo \$100, o iš Chicagos, į gegužinę atsilankė Dirvos bendradarbis – žurnalistas J. Žygas. Jo rašomi ir spausdinami straipsniai Dirvoje, yra įdomūs, aktualūs ir daugelio Dirvos skaitytojų mėgiami ir laukiami.

Diena buvo tvankoka, bet V. ir L. Apanių gražioje so-

dyboje pavėsio visiems užteko, nes gegužinėje dalyviams stalai buvo paruošti medžių paunksnėje. Troškulį nuraminti – veikė įvairių gaivinančių gėrimų stalas. Po užkandžių vyko loterija. Kurią sėkmingai pravedė P. Razgaitis. Loterijai dovanas dovanojo Dirvos skaitytojai ir rėmėjai, tuo papildydami gegužinės pajamas. Gražiomis lietuviškos muzikos melodijomis gegužinės dalyvius linksmino V. Apaniaus įruoštas patefonas, o linksmesni dalyviai, dainų mėgėjai, dainavo sutartines. Gegužinė praėjo linksmoje nuotaikoje.

Šios gegužinės organizacinį ir fizinį darbą atliko Vilties D-jos valdyba ir talkininkai. Širdingą padėką reiškiamo gegužinės talkininkams-kėms: P. Razgaičiui, J. Balbatui, A. Maurutienei, G. Aukštuolienei, J. Glaveckienei, G. Kijauskienei, G. Plečkaitienei ir J. Račylienei. Ačiū V. ir L. Apaniams, leidusiems gražia sodyba nemokamai pasinaudoti.

Dėkojame visiems gegužinės dalyviams, Dirvos skaitytojams ir rėmėjams, kurie atsilankymu prisidėjo prie gegužinės pasisiekimo ir geros nuotikos. Jūsų aukos ir gegužinėje padarytas pelnas teks Dirvos leidimo reikalams.

Ligi pasimatymo sekančių metų gegužinėje.

Vilties D-jos Valdyba.

TRISDEŠIMT PIRMAS

Dirvos novelės Konkursas

DVI PREMIJOS

Pirmoji – 500 dolerių

Antroji – 300 dolerių

skiriamos iš

A.A. SIMO KAŠELIONIO

palikimo, kurį tvarko Korpl Neo-Lithuania

Tema: Autoriams suteikiama neribojama teisė novelės temą, turinį ir bobūdį patiems pasirinkti.

Ilgis: Novelė turi būti ne trumpesnė kaip 15 psl. mašinėle rašytą, su dvigubu tarpu.

Laikas: Paskutinė rankraščiui įteikti data 1993 metų rugsėjo 10 d. (pašto antspaudas).

Adresas rankraščiams siųsti:

Dirva, Novelės konkursas,
P.O. Box 19191
Cleveland, Ohio 44119-0191

Konkurse kviečiami dalyvauti visi lietuviai rašytojai, gyvenant Lietuvoje, JAV ar bet kuriam kitame krašte.

Paruošimas: Konkursui siunčiami rankraščiai būtina privalo būti parašyti rašomąja mašinėle ir pasirašomi slaptyvardžiu. Tas pats slaptyvardis užrašomas ant priedamo uždaro vokelio, kuriame įdėta autoriaus tikroji pavardė, adresas ir telefono numeris. Tikslai laimėjusio vokelis bus atidarytas.

Nepremijuoti rankraščiai grąžinami tikslai autoriams prašant, jų nurodytu adresu.

Jury komisija iš trijų narių sprendžia kas premijuotina paprasta balsų dauguma.

SUNKŪS KARO METAI

Bronius Aušrotas

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

TRYS DIENOS PARYŽIUJE

Išaušo ir kitas saulėtas rytas. Susitvarkę viešbutyje ir nešdamiesi po lagaminėlių, mudu išskubėjome į geležinkelio stotį. Ten pasitikrino me traukinių tvarkaraštyje apie traukinio į Paryžių išėjimo laiką. Turėdami dar 30 minučių laiko, nusipirkome vokiškų laikraščių kelionėje pasiskaityti, nes kelionė tarp Briuselio ir Paryžiaus užtrunka apie keturias valandas.

Žiūrėdami pro vagono langus, nepastebėjome dar tebesitęsiančio karo žymių. Ūkininkų sodybos atrodė tvarkingai užlaikomos.

Į Paryžių atvykome po pietų. Kiek prisimenu, tai buvo trečiadienis. Greitai susiradome karišką štabą, įsikūrusį viename viešbutyje. Jame buvo ir OKW propagandos skyrius. Ten nuėjė ir parodė savo kelionės dokumentus būdinčiam kariškiui, buvome įleisti į to skyriaus viršininko darbo kambarį. Neprisimenu to aukštesnio laipsnio karininko pavardės. Mudviems prisistačius, jis pareiškė, jog buvo gavęs iš Briuselio pranešimą apie mudviejų atvykimą.

Čia dar reikėjo atlikti kai kuriuos formalumus – kaip naujai atvykę, turėjome gauti pažymėjimą, kad mums leidžiama Paryžiuje apsistoti. Taip pat mums davė miesto planą, kuriame buvo nurodytas metro linijų tinklas. Suprantama, mus aprūpino trims dienoms maisto kortelėmis ir iškeitė du ar tris šimtus vokiškų markių į prancūziškus frankus asmeniškiems reikalams.

Nakvynė mums buvo numatyta pravažiuojantiems kariams skirtame viešbutyje netoli geležinkelio stoties. Mums pasakė atvykti į štabą kitą rytą 9 val. Tada gausime susisiekimo priemonę aplankyti "Atlanto pylimą". Po to mudu išvykome į viešbutį.

Susitvarkę su nakvyne, nutarėm aplankyti buvusį Lietuvos pasiuntinį Paryžiuje dr. Stasį Bačkį, kurio adresą buvau gavęs Kaune iš jo pažįstamų.

Turėdami Paryžiaus miesto planą, nesunkiai susiradome vietą, kur ponai Baččiai gyveno. Paspaudus skambučio mygtuką, duryse pasirodė ponias Bačkienė. Ji atrodė labai nustebusi, matydama du uniformuotus vokiečių karius. Aš prisistačiau kas esąs, bet ponias Bačkienė vis dar

abejojo įleisti mudu į butą. Tuo tarpu prie durų atėjo ir pats šeimininkas. Neteko daug aiškintis ir dr. S. Bačkis pakvietė užteiti.

Suprantama, kad ponias Baččiai, žinodami apie kelavimo suvaržymą karo metu, buvo labai atsargūs su nepažįstamais, o ypač su vokiečių kariais. Dr. Bačkis dar paminėjo, jog nuo 1941 m. birželio 22 dienos jis dar nebuvo susitikęs nė su vienu lietuviu iš okupuotos Lietuvos.

Ilgoko pasikalbėjimo metu mudu stengėmės Lietuvos pasiuntiniui nušviesti Lietuvos ūkinę padėtį ir politinį statusą, kaip mudu jį suprato me: ekonominiai buvome nuskurdinti, o politiniai, būdami vokiečių okupuoti, nematėme jokių prošvaisčių atgauti nors dalinę nepriklausomybę.

Besikalbant kilo įvairūs klausimai ir temos. Tolimesnei diskusijai tęsti, malonūs šeimininkai mus pakvietė kitą dieną 5 val. pietums. Pakvietimą priėmėme su dėkingumu.

Į viešbutį grįžome vėlokai, tačiau buvome patenkinti, kad buv. Lietuvos atstovą galėjome supažindinti su dabartine Lietuvos padėtimi. Tikėjomės, kad kada nors jis tas žinias galės panaudoti kur reikia.

Kitą rytą mudu nuvykome į OKW propagandos skyrių paskirtu laiku. Ten mums paaiškino, jog dar nėra nutarta, kada ir kokiomis priemonėmis galėsime pasiekti "Atlanto pylimą".

Mudviem patarė pasinaudoti gražiu oru ir pasižvalgyti Paryžiaus mieste. Kadangi pavasario diena buvo tikrai

graži, ji lyg kvietė kvietė išeiti pasižiūrėti, kaip prancūzai leidžia laisvalaikius žaliuojančiuose parkuose ir prie gatvių esančiuose kavinėse.

Paryžius yra išsidėstęs prie Senos ir Marnos upių santakos. Dėl gausių mokslo ir meno institucijų, jis yra vadinamas viso pasaulio kultūriniu sostine. Šiame mieste yra tiek meno galerijų, muziejų, teatrų ir madų salonų, kokių nėra jokiam kitame pasaulyje mieste. Nepriklausomybės metais į Paryžių vykdavo lietuviai studentai aukštųjų mokslų baigti, ar savo studijų pagilinti. Čia buvo įkurta ir Lietuvių studentų draugija. Po antrojo pasaulinio karo mažai lietuvių studijavo Paryžiuje. Čia dar noriu paminėti kelias Paryžiaus įdomybes, kaip Eifelio bokštą, Luvrą, operos rūmus, Notre-Dame katedrą. Kurį išgarsino rašytojas Victor Hugo su kupriaus Quasimodo puikiu aprašymu.

Besižvalgydami į krautuvių skoningai išpuoštas vitrinas, nutarėm nupirkti kokių nors dovanų ir namuose likusioms savo šeimoms. Bet čia sutikom kliūtis – tekstilės prekės parduodamos tik turintiems toms prekėms pirkti talonus, kurių mudu neturėjome. Tačiau ponias Bačkienė atėjo mudviem į pagalbą. Ji žinojo tokias krautuves, kur buvo galima gauti kai kurių prekių be kortelių ar talonų. Taip ir ši iškila pasibaigė sėkmingai.

Kaip buvome kviešti, 5 val. punktualiai atvykome pas S. ir O. Bačkus. Ten jau radome buvusį Prancūzijoje karo attache gen. štabo plk. Juozą Lanskorskį, kurį pažinojau dar Lietuvoje, ir Joną Masiulį, su kuriuo dabar buvau supažindintas.

Po skanios vakarienės ir prie stiklo vyno pokalbis buvo tęsiamas toliau ir daugiau sia lietė padėtį Lietuvoje. Buvusiam Lietuvos kariuomenės atstovui plk. Lanko-

ronskiui buvo įdomi kiekviena žinia apie Lietuvoje likusius jam pažįstamus kariškius. Deja, didžioji jo pažįstamų dalis buvo dingusi komunistinės vergijos plačiuose plotuose.

Mudu grįžome į viešbutį gan vėlai. Kitą rytą laiku pristatėme į štabą. Čia mums pranešė, kad dar šį vakarą, 10 val. iš Šiaurinės geležinkelio stoties išeinančiu traukiniu privalome grįžti į Kauną, nes buvę nutarta, jog nėra reikalo vykti prie "Atlanto pylimo". Vietoje to, man buvo įteikta daug įdomios medžiagos, kuria pasinaudodami galėsime parašyti ne vieną, bet keletą straipsnių į savus laikraščius apie tai, kaip vokiečių kariuomenė ginsis, prasidėjus sąjungininkų invazijai į Vakarų Europą.

Nieko kito nebeliko, kaip tik paprašyti, kad paskirtą miegamą vietą iš Paryžiaus į Rytus išeinančiame greitajame traukinyje. Apgailestavau, kad negalėjome pamatyti to "pylimo", dėl kurio taip toli atvažiavome.

RYTŲ FRONTAS "TRUMPĖJA"

Kelionė iš Paryžiaus į Kauną buvo be jokių įvykių. Gal vieną kartą prieš pasiekiant Berlyną, vokiečių karo policija tikrino tuo traukiniu važiuosius karių dokumentus. Mudviejų kelionė su visais Paryžiuje uždėtais antspaudais tikrintojams nesukėlė jokių įtarimų. Be trukdymų mudu su V. Civinsku laimingai pasiekėme Kybartus. Čia praleidę vieną naktį, jau kitą popietę atsiradome savo įstaigoje, Kauno karo komendantūroje.

Pirmiausia atraportavau mjr. Brandtui apie kelionės į Paryžių rezultatus. Tada jo paklausiau, dėl kokios priežasties neleido mudviem nuvykti prie "Atlanto pylimo" Prancūzijos pakrantėse. Mjr. Brandt taip ir nerado patenkinamo atsakymo. Jo nuomone, gal tada toje įstaigoje nebuvo tinkamo asmens, kuris mus palydėtų per 100 km į Atlanto pakrantes. Taip užsibaigė ilgai planuotasis žygis.

Balandžio viduryje ir antroje pusėje OKW kasdieniniuose pranešimuose mažai būdavo pranešama apie gądinantį fronto "trumpinimą" Rytuose. Tačiau sovietų karinės pajėgos vis priversdavo vokiečius trauktis į vakarus. Kai frontas "trumpėjo" ir artėjo prie Lietuvos sienų, tai ir mūsiškė korespondentų grupė ne per daug veržėsi keliauti į Rytų frontą, kur vokiečių kariuomenėje dar vis tebebuvo keli lietuvių daliniai.

Balandžio pabaigoje ir gegužės pradžioje mūsų žvilgsniai vis dažniau kryptavo į Rytus. Mus pasiekiančios žinios sakė, kad bolševikų karinės pajėgos greit pa-

sieks ir rytines Lietuvos sienas. Auštantis pavasaris ir gegužio pražydę sodai neteikė dvasinio nusiteikimo ir vilčių, jog mūsų mažos tautos likimas pakryps nepriklausomo gyvenimo linkme.

Gegužės viduryje sovietų armijos užėmė Gudijos sostinę Minską. Nereikėjo būti talentingu strategu, kad suprastum, jog Vokietija karą pralaimėjo ne tik Rytuose, bet visuose frontuose.

Birželio 6 d. rytiniai BBC radijo pranešimai pasauliui skelbė: "Sąjungininkų žemyno karinės jėgos išsikėlė Prancūzijoje!" Tai buvo paskutinė vinis, įkalta į Hitlerio karstą! Jau kitą dieną, kai nacių žinių tarnybos taip pat pripažino, jog "sąjungininkų invazija sulaikyta", buvo aišku, kad vokiečiai nepajėgė sąjungininkus "nuskandinti Atlante!"

Mūsų "karo korespondentų" būklė taip pat buvo neaiški. Kol vokiečių karinės jėgos vykdė normalius "gynimosi" manevrus, ir mūsų grupė priklausė OKW Berlyne vadovybei, Kauno komendantūroje mes galėjome jaustis saugūs. Tačiau kai sąjungininkai pradėjo spausti vakaruose ir bolševikai vis labiau artėjo prie Lietuvos, apdairesnieji Lietuvos gyventojai dėjo visas pastangas išvykti į Vokietiją – kuo toliau nuo bolševikų ir kuo arčiau prie sąjungininkų.

Jau 1944 m. liepos mėn. pradžioje daugelis vokiškų civilinės administracijos įstaigų tarnautojų iš lėto tvarkėsi. Jie pakavo savo bylas ir mantą, atlikdami tą darbą kiemuose, kur praeiviai galėdavo matyti, jog "žiurkės jau bėga iš skęstančio laivo".

Aš taip pat mačiau, kas vystėsi aplink mus, tačiau vis laukiau, ką mano betarpiškas viršininkas mjr. Brandt patars daryti. Gal apie liepos 6 d. jis man oficialiai pranešė, kad po kelių dienų Lietuvos karo komendantas įstaiga bus panaikinta, ir visa Lietuvos teritorija pereis karo lauko vadovybei. Buvo nutarta mano vadovaujamą karo korespondentų grupę, ligi dabar administruojamą ir aprūpinamą Lietuvos karo komendantos įstaigos, išsiųsti į Šiaulius ir Rygą. Buvo manoma, jog tie Lietuvos ir Latvijos miestai ir aplink juos esančios sritys bus ilgai ir atkakliai ginamos.

Mjr. Brandt man pasiūlė išsiųsti savo ir kitų korespondentų šeimas į Vakarus, į mūsų pasirinktas vietas. Ši mjr. Brandto patarimą priėmiau kaip išpėjimą ir liepos 10 d. mano ir V. Civinsko šeimos išvyko į Salzbургą Austrijoje.

(Bus daugiau)

LIETUVOS MIESTŲ TELEFONŲ KODAI

(Sukti 011 + 370 + čia esantį miesto kodą + asmens telefono nr.)

Naujoji Akmenė ...	95	Palanga	36
Alytus	35	Panevėžys	54
Anykščiai	51	Pasvalys	71
Birštonas	10	Plungė	18
Biržai	20	Prienai	49
Druskininkai	33	Radviškis	92
Elektrėnai	37	Rasainiai	28
Gargždai	40	Rokiškis	78
Ignalina	29	Skudodas	16
Jonava	19	Sniečkus	66
Joniškis	96	Šakiai	47
Jurbarkas	48	Šalčininkai	50
Kaišiadorys	56	Šiauliai	14
Kaunas	7	Šilalė	69
Kelmė	97	Šilutė	41
Vilnius	2	Širvintos	32
Kėdainiai	57	Švenčionys	17
Klaipėda	61	Tauragė	46
Kretinga	58	Telšiai	94
Kupiškis	31	Trakai	38
Lazdijai	68	Ukmergė	11
Marijampolė	43	Utena	39
Mažeikiai	93	Varėna	60
Molėtai	30	Vilkaviškis	42
Nida	59	Vilnius	2
Pakruojis	91	Zarasai	70

LAISVĖS NETEKUS

Benediktas Butkus

(Tėsinys iš praėjusio numerio)

Tolimesnio gyvenimo planai

Keletai dienų praėjus, nedirbančiojo žmogaus bado davynys ir ta visa aplinka prisilėgė žmogaus dvasią. Galvoje pynėsi mintys, kaip šiame urve gyvam išlikti? Savo kaimynui Buninui sakau:

– Kaip jūs galvojat, man rodos, čia taip ilgai negalima gyventi. Kiekvieną dieną junti, kad organizmas išsenka, jėgos silpnyn eina, alkis kankina. Reikia kaip nors gelbėtis.

– Tiesą kalbi. Ir aš tą patį galvoju. Turiu tokį sumanymą. Šiandien eikim susipažinti su lageriu. Kokie žmonės jam vadovauja? Svarbiausia, kur yra virtuvė ir kas joje dirba? Gal kokio nors darbo gautume? – sako Buninas.

– Jūsų sumanymas labai puikus. Tik aš bijau po lagerį vaikštinėti. Gali šunimis užpjaudyti arba ir nušauti, – baiminuos.

– Didelio čia daikto, jeigu negalima bus po lagerį vaikščioti, tai lieps atgal į baraką grįžti, – sako Buninas.

Gera, sutarėm. Eikim po tyrą orą pajudėti. Gal ką nors laimėsime? – sakau.

Iš sekcijos į lauką išėję, pajutom daug didesnį šaltį, negu atvykimo dieną. Stiprokas vėjelis šluostė stepių lygumos laukus, nešdamas į pietus sausą ir purų sniegėlį. Atidarę lagerio kontoros duris, pamatėm už stalo bėdoj besėdinčią lagerio viršininkę, kokių 35 metų moterį, vietinę Kukčiatovą, kuri buvo, matyt, dar soti, bado nepaliesta ir gerai išsilaikiusi. Kitoje pusėje priešais viršininkės stalą stovėjo dar vienas ilgas stalas, už kurio sėdėjo buhalteris, sąskaitininkas, ekonomistas ir fermos vedėjas. Ne vieno vyro – visos moterys. Į kontorą įėję, pirmiausia kaip ir pridera padoriems vizitatoriams, pasisveikinom ir kalba pasibaigė. Mano draugas Buninas greitai susigriebė ir drąsiai kreipėsi į viršininkę:

– Piliete viršininke, labai nusibodo barake ant narų tįsoti. Mudu nutarėm į jus kreiptis, kokio nors darbo prašyti. Be darbo labai nuobodu, tiesiog koku ant svieto gyventi.

Aš jau buvau bepradedas galvoti, kad viršininkė mudu

iš kontoros išprašys, bet žiūriu – kad ji Bunino pasiūlymu susidomėjo ir paklausė:

– Kokį judu mokat darbą dirbti?

– Mokam skaityti, rašyti, skaičiuoti ir suskaičiuoti, vadovauti, sargauti, duona valdyti ir vandenį gerti... – išdrąsinęs suskaičiavau maždaug visas specialybes.

Viršininkė mudviejų šypsodama išklauzė ir pažadėjo:

– Gerai, jei pagal judviejų sugebėjimus atsiras darbas – pakviesiu dirbti.

Ruošdamasis nešdintis iš kontoros, sakau:

– Matai, drauge Buninai netikėjau žmonių kalbomis, kad moterys pasaulį valdo. Dabar visai tuo įsitikinau.

Komplimentą moterims pasakė, šiek tiek nuotaiką pataisę, patenkinti iš kontoros išėjom. Koridoriuje susitikom kontoros valytoją koridorių bešluojančią. Tai buvo inteligentiškos išvaizdos, žilais garbanotais plaukais senutė. Pasisakė esanti Nadežda Vasiljevna, buvusi Minsko universiteto rektorė, pedagogikos profesorė, kelių knygų autorė. Aš taip pat prisistačiau, kad esu buvęs pedagogas, ilgą laiką mokykloje dirbęs. Profesorė Nadežda Vasiljevna krūptelėjo, stipriau rankomis šluotą suspaudė ir paprašė dažniau į kontorą už-eiti pasikalbėti.

Iš kontoros į baraką grįždami, pro šalį eidami, užsukam į virtuvę kurioje prižiū-

rėtojas Grinkovas ir ūkvedys Pervuchinas seka virėją, kad viskas į katilą būtų teisingai sudėta, nė vienas trupinėlis į šalį nenutrupėtų. Po virtuvės sukinėjasi apyjaunė, baltu chalatu apsivilkusi šluba moteris, virėja Kotelkova.

– Per anksti aišiot, – sako virėja, – pirmą kartą atsilankiusius neturiu kuo pavaišinti. Pietūs dar neišvirtė.

– Mudu užėjom ne vaišių prašyti, bet pakeliui pažiūrėti, kaip mūsų virtuvė viduje atrodo. Truputį pasiildyti, – sako Buninas.

Matytdami, kad virtuvėje mudu nieko nepešim, išsinešdinom. Keliu eidami, kalbamės:

– Keistai artodo šio lagerio tvarka. Ginkluotų čekistų, šunų ir spygliuotų vielų čia nematyt. Kur nori vaikščioti, niekas tavęs nesaugo ir paskui neskioja. Jeigu nori, gali iš čia ir pabėgti. Atrodo, kad tave bėgančio niekas negalvoje vyti ir nesiruošia gaudyti, – kalbu.

– Duok šventą ramybę. Kuris iš mūsų gali pabėgimui ruoštis? Juk kiekvienas iš mūsų vos ant kojų bepastovi. Kas iš mūsų sugalvotų tokiose stepių platybėse vilkui į nasrus patekti arba sušalti. Geriau barake numirti, – galvoja Buninas.

– Teisingai kalbi. Ir man rodos, kad susenę, suluošinti, čekistų išsekinti žmonės gali visur badu numirti. Mirštančiam žmogui visvien, kur jis bemirtų, – sakau.

– Bet vis tiek galvoju, kad barake būtų linksmiau numirti, – samprotauja Buninas.

– Geriau barake, o ne šuns būdoj numirti, su daina ir pietų pliurpalo samčiu, – abudu nusijuokėm...

Savitarna

Maždaug po mėnesio prižiūrėtojas Grinkovas, duoną sekcijoj išdalinęs, sako:

– Nuo šios dienos iš virtuvės pietus patys turėsite atsinešti. Kiekvieną dieną paeiliui po du žmones eis į virtuvę, paims katilą su pietumis ir atneš į sekciją.

Tuoju prasidėjo diskusijos ir ginčai.

– Manau, kad jis nori iš mūsų pasijuokti. Daugelis iš mūsų ir be naštos vos pakrypuoja, ar jis gali iš virtuvės katilą parnešti? Tokie per sniegą ir šaltį katilą benešdami parvirs ir skystį į sniegą išpils... Liksime tą dieną nevalgę... – galvoja Antonovas.

– Siūlau nė vienam neiti į virtuvę. Tegul patys atneša, – supykęs siūlo Zimiaginas.

– Neiti pietų atsinešti – reiškia streikuoti, valdžios neklausyti. Visa valdžia juk mūsų: Jeigu neklausysime, streikuosime, tai ir pietų pliurpalo negausime... Aš siūlau siųsti pačius stipriausius, – sako Zaicevas.

– Gerai, dargi puiku, visi patvirtiname. Tegul eina trise viralo atnešti. Jeigu viralą benešdamas vienas parvirs, tai trečiasis stos į parvirtusiojo vietą ir be pietų neliksime, – siūlo ukrainietis Zabeivorota.

– Puikiausiai, – sutinka liaudis paskutinį pasiūlymą.

– Ką gi, drauge Šeinai liaudies nutarimams negalima priešintis. Ką liaudis nutarė – reikia vykdyti. Šiandien pamėginsim iš virtuvės pietus atnešti. Jeigu kelyje sugriūsim – rytoj neisim, – kalbinu dar neblogai išsilaukusį žydą Seiną, karo dievaicio paliestą, kairės rankos netekusį.

– Gerai, pamėginkim, – sutinka Šeinas.

Išgirdus, kad jau pietūs išvirtė, mudu su Šeinu leidžiamės į kelionę. Nuo barako iki virtuvės apie 300 metrų kelio. Saulutė dar aukštokai ir skaičiai šviečia. Šaltis pradeda mudviem už nosių graibyti. Stiprokas vėjas cypauja, sniegą neša, lyg norėdamas ant snieguotos žemės paguldyti.

Virtuvėje jau mudviejų laukė paruoštas katilas: kiekvienai alkanai sielai buvo įpilta po samtį skystimo ir dar po lašą papildomai pridėta. Griebėm katilą už asų ir bėgte leidomės atgal į baraką. Pusiaukelėje stabtelėjom pailsėti. Šiltą katilą ant sniego pastačius, jis pradėjo į sniegą slėptis. Iš viršaus į katilą pradėjo verštis sniego pusnys.

– Jeigu ilgiau čia pastovėtume – trūkumų nebūtų. Sniegas skystį papildytų, – juokauja Šeinas.

Kai sekcijos duris pradarėm ir viduasly katilą pastatėm, visi pradėjo prie katilo rinktis, internacionala niūniuodami: Pirmyn, vergai nu-

žemintieji, išalkusi minia, pirmyn... Vienas žemu bosu tvirtina: ...kas buvo nieks, tas bus viskuo... Kitas prideda... ...kas buvo nieks, tas ir bus nieks... Iš nieko pietus virė ir skystą pliurpą išvirė...

– Baikite melstis – pietūs atšals. Išsirinkite dalintoją, – pasiūliau.

– Benediktai, mes Tamsta pasitikim. Prašom teisingai dalinti, – siūlo Medvedevas.

– Prieš nėra? – paklausiau.

– Nėra, nėra, tik pildamas gerai viralą išmaišyk, – sutinka visi kaliniai.

Pirštais tvirtai samtį suspaudęs, pradėjau samčiu po katilą graibyti, penkis kartus samtį pasukęs, iš dugno į paviršių tirštumus išverčiau. Dalinimu visi buvo patenkinti, tik vienas senukas ukrainietis Čaika paprašė:

– Įpilk simtaprocentininkui senukui daugiau ir tirščiau. Jis per vasarą to užsitarnavo.

– Ir sveikatą prarado. Juk jau badu miršti – akys stiklinės... – perspėja Antonovas.

Dar pietų nebaigus dalinti, senukas Čaika, išgėręs savo sriubą, prie katilo pribėgo ir šaukia... dar, dar, dar...

Senukas pasidarė įkyrus, besotis, einas į mirtį žmogus. Nors visą katilą skysčių išgertų, bet jie nieko jam jau nepadės... Tokių prašytojų kasdieną daugėjo.

– Truputį palauk, senuk. Jau baigiu visiems dalinti. Katile likutį visiems po lygiai išdalinsiu, – raminu senuką. Pietų dalinimu visi buvo patenkinti... Žinoma, besočiams po daugiau įpyliau ir sau nepasilikau...

Numirę ligoniai

Kiekvieną rytą prižiūrėtojas Grinkovas, į sekciją atėjęs, visus gyvus statydavo į eilę, suskaičiuodavo, kiek yra žmonių ir kiek jiems duonos kampučių atnešti. Penki mūsų draugai jau nesikelia ir jo neklauso. Sukniubę guli ir į eilę stoti neina.

– Ei, jūs tinginiai, kelkitės! Stokit – gulėsit, duonos negausit! – perspėja prižiūrėtojas.

– Būk žmogus. Jie labai sunkiai serga. Per visa naktį blaškėsi, dejavo. Dabar ilsisi. Mes jiems skirtą duoną paimsim, kai pabus – atiduosim, – siūlo draugai.

– Keli serga? – klausia prižiūrėtojas.

– Penki, – atsako eilėj stovintieji.

Grinkovas lentelę prirašo: penki sergantis.

Netrukus Grinkovas į sekciją atneša pintinę supjaustytos ir tiksliai atsvertos duonos kampelių ir judantiems žmonėms išdalinęs, sako:

– Likusius penkis gabalus atiduokit sergantiems.

(Bus daugiau)

Benedikto Butkaus knygą "Laisvės netekus" prašome užsisakyti šiuo adresu:

R.B. Butkus

60 East 212 St.

Cleveland, OH 44123

Knygos kaina \$15.00, plius siuntimo išlaidos \$2.00.

CHICAGOS LIETUVIŲ ŽINIOS

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdybos pirm. Bronius Nainys vėl viešėjo Lietuvoje ir iš ten sugrįžęs padarė pranešimą apie savo darbus bei nelaimės Lietuvoje. Šį kartą jam ten nelabai sekėsi, nes turėjo atsigulti net į liginę. Tačiau šiaip, kaip atrodė, jis šį tą ir naudingo nuveikė. Rugsėjo 12 d. jis buvo pakviestas į Denverį, kur JAV prezidentas rengė priėmimą ten besilankiusiam popiežiui.

DAUG SKAUTŲ JUBILIEJINĖJE RAKO STOVYKLOJE

Didokas būrys Chicagos lietuvių skautų 10 dienų praleido jubiliejinėje stovykloje Rake iš kurios grįžo rugsėjo 11 d. Čia buvo įvairiausio amžiaus stovyklautojų nuo 6 iki 90 metų. Vyriausiuoju amžiumi buvo Jonas Dainauskas, kuris neužilgo minės savo 90-ji gimtadienį. Jis pareiškė, kad jam ten buvo labai įdomu, nes galėjo susitikti su skautais iš Lietuvos (jų buvo apie 20) ir iš jų šį tą naujo sužinoti, o taip pat ir juos savo patyrimu praturtinti.

DR. R. POVILAIČIO PASKAITA

Dr. Romualdas Povilaitis, dantų gydytojas, kuris šioje srityje dirba jau 30 metų, rugsėjo 4 d. Seklyčioje vyresniojo amžiaus tautiečiams, kalbėjo apie dantų priežiūrą. Jis čia akcentavo dantų higieną, valgymo būdą. Jis ragino, kad sugedus dantiui, tuoj jį taisyti, nes išlaidos ne taip jau didelės, o nauda labai didelė.

PRANEŠĖ APIE PRANO OŽINSKO MIRTĮ

Chicagoje leidžiamas "Draugo" dienraštis pranešė apie vieno iš didžiausiųjų Pietų Amerikos lietuvių spau-

dos darbuotojų – Prano Ožinsko mirtį. Šis vyras net 65 metus leido ir ilgą laiką redagavo vienintelį lietuvių laikraštį P. Amerikoje "Argentinijos Lietuvių Balsą". Šis pasižymėjęs lietuvis mirė liepos 29 d. Buenos Aires mieste, kur jis visą laiką gyveno, sulaukęs 86 metų amžiaus.

PIANISTAI ZUBOVAI IŠVYKSTA Į ILGĄ KELIONĘ

Chicagoje ilgesnį laiką gyvenantieji ir čia studijas gilinantieji pianistai Rokas ir Sonata Zubovai išvyksta į ilgą koncertinę kelionę. Dvi savaites jie praleis vasaros kursuose Ziuriche, Šveicarijoje, kur jų laukia ir koncertinis pasirodymas. Po to vyks į Lietuvą, kur duos du koncertus – vieną Kaune, kitą Vilniuje. Į Chicago sugrįš rugsėjo 30 d. ir tęs studijas De Paul universitete.

VIEŠĖJO DVASININKAI IŠ LIETUVOS

Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčios vyskupo padėjėjas kun. Jonas Kalvanas su teologijos studentu Kęstučiu Puloku lankėsi St. Louis mieste vykusiame seminare. Jie ten susitiko su Amerikos kai kuriais šios konfesijos dvasiškiais. Ta proga užsuko ir į Chicago susipažinti ir su vietiniais lietuviams evangelikais liuteronais. Čia jie viešėjo "Tėviškės" ir Ziono parapijose ir bendravo su vietiniais dvasiškiais bei jų parapijų žmonėmis.

LANKĖSI LIETUVOS SVEIKATOS MINISTRAS DR. J. BRĖDIKIS

Chicagoje su įvairiais reikalais lankėsi Lietuvos sveikatos min. dr. Jurgis Brėdikis, kuris čia bendravo su lietuviams ir amerikiečiams gydytojais bei kitais pareigūnais. Jį čia lydėjo sveikatos apsaugos ministerijos užsienio ryšių viršininkas dr. Albertas Valavičius. Čia norėjo susipažinti su galimybėmis išsamiau informuoti išeivijoje gyvenančius tautiečius apie ministerijos veiklą, įvairius pasikeitimus bei bendrą Lietuvos medicinos būklę, kad būtų mažiau nesusipratimų, apie ką dažnai rašo išeivijos spauda.

APRAŠĖ KELIONĘ Į LIETUVĄ IR ĮSPŪDŽIUS JOJE

Chicagos vakarinių priemiesčių laikraštis – "The Life" rugsėjo 15 d. sekmadieninėje laidoje aprašė apie žurn. E. Šulaičio 12-ją kelionę į Lietuvą ir sužymėjo jo ten patirtus įspūdžius bei nuotaikas gimtoje žemėje.

SAULĖLEIDŽIO SONETAI

A.a. Stasio Santvaro paskutinė poezijos knyga, išleista Vilties Draugijos, įrišta į kietus viršelius ir sukurta Dirvos redakcijoje.

Knyga parduodama po 10.00 dol. ir gaunama šiuo adresu: DIRVA 19807 CHEROKEE AVE. CLEVELAND, OH. 44119

Rudenėjant taip atrodo Kauno miesto Laisvės Alėja.

AR ILGAI DAR BUS RAMSTOMA

(Atkelta iš 3 psl.)

nėra repatrijave iš Lietuvos, bei šių asmenų vaikams, kurie gimė Lietuvoje ar pabėgėlių stovyklose, tačiau gyvena kitose valstybėse. Šie asmenys teisę į Lietuvos pilietybę gali įgyvendinti, kai atsisako turimos kitos valstybės pilietybės ir persikelia nuolat gyventi į Lietuvą bei prisiekia Lietuvos Respublikai. Manau, kad tai taip pat ir teisinga, ir demokratiška, nes šie asmenys turi savo tautinę tėvynę kitur, ne Lietuvoje. Tiesa, vienas socdemų veikėjas ta proga gąsdino, kad jeigu būtų daroma išimtis "amerikiečiams" (socdemo terminas), tai tada jis kovotų, kad išimtis būtų taikoma visiems – rusams, žydams, lenkams, gruzinams...

Man visai nekeista, kad taip kalba socdemas N. Medvedevas, man suprantama, kodėl nepageidautinas Lietuvos piliėčių, t.y. balsuotojų, pagausėjimas išeivijos sąskaita A. Šleževičiaus partijai

(nors šį kartą jų dauguma Seime balsavo už įstatymo pataisą – be abejo, iš anksto paskaičiavę, kad balsų "už" vis tiek neužteks – kodėl gi tuomet neparodyti "geros valios"). Bet aš niekaip negaliu nei suprasti, nei pateisinti brolių krikdėmų, konservatorių ir pan., taip atkakliai ir nuosekliai tveriančių nepasitikėjimo tvorą tarp likimo atskirtų lietuvių.

Todėl prašau nebekalbėti apie tautos vienybę. Liudijų: aš mačiau jus Seime balsuojant prieš Pilietybės Įstatymo pataisą, prieš tautos susitelkimą, prieš vienybę. Rudenį mes vėl pateiksime lietuvių tautininkų sąjungos parengtą Pilietybės įstatymo pataisų projektą. Gal Seimo nariai, apimę ir pailsėję, jiems pritars? O jeigu ne, tuomet reikės laukti, kol tautininkai įgis pakankamai svorią įtaką Seime ir Vyriausybėje.

O laukti, tikiu, teks ne per ilgai.

SIUNTINIAI, MUITAI IR TRANSPAK

Jau nuo pat pradžios muitinės įstatyminių potvarkių paskelbimo **TRANSPAK** firma su savo atstovais Lietuvoje pradėjo rūpintis šiuo laiku labai aktualiais ir visai lietuviškai visuomenei jautriais maitos klausimais. Buvo dirbama taip, kad nei siuntėjai, nei gavėjai Lietuvoje nemokėtų jokių muitų. Šio darbo rezultatai:

Dabar yra patvirtinta oficialiai, kad siunčiant per **TRANSPAK** JOKIŲ MUITINIŲ MOKESČIŲ NĖRA.

Komerčinės siuntos prekybiniais tikslais turi būti deklaruojamos.

SIUNČIANT SIUNTINIUS SAVO ARTIMIESIEMS PAGALBOS TIKSLAIS, SIŪSKITE PER **TRANSPAK** – MUITO NEBŪS.

Talpintuvai siunčiami kas savaitę

TRANSPAK praneša: NAUJI MAISTO SIUNTINIAI:

55 svarai įvairaus maisto \$ 98.

22 svarai įvairaus maisto \$ 65.

22 svarai mėsos gaminių \$ 95.

45 svarai įvairaus maisto be mėsos \$75.

Mažas, bet vertingas: kava, arbata, kakava, apelsinų koncentratas, aliejus, mėsos konservai, vitaminai – tik \$39.

Visi gaminiai sudaryti iš užsienietišų produktų, išskyrus rūkytas dešras ir sūrį.

Pinigus pervedam doleriais Jūsų giminėms.

Siųskite per seniausią persiuntimo į Lietuvą įstaigą Daugiausia siuntinių į Lietuvą siunčiama per **TRANSPAK**. Skubius siuntinius siunčiame AIR CARGO

ROTA DEGUTIENĖ

216 943-4662

28262 Chardon Rd. Willoughby Hills, OH 44092

TRANSPAK Chicago tel. 312 436-7772

2638 W. 69th Street CHICAGO, IL 60629

PATRIA

2638 W. 71 St., Chicago, IL 60629,
tel. (312) -778-2100

Didelis pasirinkimas dovaninių bei buitinių prekių, pageidaujamų ir Lietuvoje. Dėl specialiai sumažintų kainų klausykitės Šluto radijo valandos sekmadieniais nuo 7 iki 8 val. ryto, 1450 AM banga.

PIGIAUSIOS KELIONIŲ KAINOS NEW YORKAS-RYGA-NEW YORKAS

\$700.00 rugsėjo 16 iki spalio 31

\$650.00 lapkričio 1 iki gruodžio 16
sausio 10 iki kovo 16

\$750.00 gruodžio 17 iki sausio 9

TOS PAČIOS KAINOS GALIOJA IR JŪSŲ GIMINĖMS SKRENDANT IŠ RYGOS Į NEW YORKĄ IR ATGAL.

Prie visų kainų reikia pridėti taksus.

Rezervacijos ir informacijos reikalais prašome kreiptis į:

BALTIC TOURS

77 Oak St., Suite 4
Newton, MA 02164
Tel: 617-965-8080
Fax: 617-332-7781

Tumo-Vaižganto 5-1
Vilnius, Lietuva
Tel: 227979
Fax: 226767

CLEVELANDE ir apylinkėse

PENSININKŲ SUĖJIMAS RUGSĖJO 2 D.

Pirmas po vasaros atostogų pensininkų suėjimas Lietuvių namų salėje įvyks rugsėjo 2 d., ketvirtadienį. Visi laukiami.

TAUPA bus uždaryta rugsėjo mėn. 4-tą ir 5-tą – Darbo dienos savaitgalį.

RUGSĖJO 13 d. 7 v.v. Dievo Motinos šventovėje bus atnašaujamos šv. Mišios už a.a. Praną Karalių, mirusį rugp. 18 d. St. Croix. Kviečiame visus Prano Karaliaus pažįstamus šv. Mišių aukoje dalyvauti. V. Bacevičius

George Knaus

Real-estate 481-9300
Wanted licensed sales person
full or part time

FOR SALE

Apartment 12 one bedroom suites
Ingleside and Lakeshore
Euclid 3 bedroom ranch basement
dining room 2.5 car garage
Beverly Hills 4 bedrooms dining
\$89,900
George Knaus 481-9300

(31-34)

Skaitykite ir platinkite
DIRVA

PARENGIMAI

1993 M.

- RUGSĖJO 10-11-12 d.d. Lietuvių Namų 20 – metų sukakties Minėjimas.
- RUGSĖJO 25 d. Pabaltiečių Vakaras. Ruošia lietuviai latviai ir estai.
- SPALIO 2 d. 7 v.v. Koncertas The Singing Angels Dievo Motinos auditorijoje.
- SPALIO 9-10 ir 23 dienomis JAV LB Clevelando apylinkės rengiamų LIETUVIŲ DIENŲ programa Dievo Motinos parapijos patalpose.
- LAPKRIČIO 7 d. pianistų Sonatos ir Roko Zubovų koncertas. Rengia D.M. Parapija ir Tėvynės Garsai.
- LAPKRIČIO 14 d. Šv. Jurgio parapijos rudens Festivalis 11:30 – 3:30 v.v.
- LAPKRIČIO 20 d. LKVS-gos "RAMOVĖ" Clevelando skyrius rengia Lietuvos Kariuomenės Šventės minėjimą Lietuvių Namuose – Clevelande.
- GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios. Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

Fredrick & Co.

Hair Design • Manicures
Pedicures • Skin Care
Kviečiame lietuvius
mus aplankyti
481-4121

FRED BOWEN, savininkas
863 East 185th Street
CLEVELAND, OHIO 44119

DĖMESIO CLEVELANDO LIETUVIAI! LITHUANICA COMMERCE & CARGO INC.

Siunčia siuntinius į Lietuvą adresatams į namus.

Siuntiniai bus priimami

Lietuvių Namuose – 877 E. 185 St.

Rugsėjo 19 ir 20 d. nuo 2 v.p.p. iki 5 v.p.p.

Siuntiniai bus priimami spalio 3 ir 4 d. ir spalio 24 ir 25 d.

Siūlome pradėti siųsti kalėdinius siuntinius pačiomis pigiausiomis kainomis.

Siuntinių kainos laivu – iki 100sv. – 67¢-1 sv. minimum \$20
virš 100 sv. – 57¢-1 sv.

Siuntinių kainos oro linija – iki 40 sv. – \$2.65-1sv. min. \$30
virš 40 sv. – \$2.45-1sv.

Sudarome ir siunčiame amerikietiško maisto siuntinius. Pervedame pinigus į Lietuvą.

LITHUANICA C & C INC. 6607 S. PULASKI RD. CHICAGO ILL 60629
Tel. 1-312-585-8700, Fax 1-312-585-8922
Prezidentas Gediminas Zaremba

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185 th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Federal Savings Bank

PRAŠAU APLANKYTI MŪSŲ BANKĄ

HOME FEDERAL didžiuojasi būdama dalis jūsų apylinkės

Nuo 1911, HOME FEDERAL padėjo tokioms šeimoms kaip jūsų gauti geromis sąlygomis paskolas ir patarnavimus finansinėse operacijose.

HOME FEDERAL siūlo šiuos patarnavimus:

- Aukštas palūkanas už santaupas
- Čekių santaupas
- Namų paskolas
- Paskolos namų remontams
- ir kitas paskolas labai palankiomis sąlygomis.

HOME Federal Savings Bank

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Darbo valandos:

Pirmadienio – ketvirtadienio	9:00 – 4:00
Penktadienį	9:00 – 6:00
Šeštadienį	9:00 – 2:00

Telefonas 529-3059

Rose Marie Balogh, Branch Manager

FDIC INSURED

EQUAL HOUSING LENDER

NATIONAL TRAVEL & TOURS

Tel:(216)932-6100 Fax:(216)932-5236

KELIONĖMS Į LIETUVĄ IR Į
KITAS PASAULIO ŠALIS

SKAMBINKITE
RITAI STAŠKUTEI
932-6100

IEŠKOMA MOTERIS

nesunkiai sergantį ligonį
prižiūrėti. Norima kad galėtų
kartu gyventi Clev. Hts. ir
būtų gerai jei vairuotų mašiną.
Skambinkite Audronei
371-9809

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Visiems savo esamiems ir būsimiems klientams pranešame, kad per mūsų kompaniją siunčiami SIUNTINIAI NEBUS MUITUOJAMI. Tik atnešdami siuntinį turėkite su savimi sąrašą siunčiamų daiktų. Siuntiniai išsiunčiami kas savaitę. "ATLANTA" mielai laukia jūsų.

- Siuntiniai į Lietuvą, Latviją, Estiją
- Pinigu persiuntimas
- Air cargo
- Maisto siuntiniai

VISA TAI -

atlanta IE

Trumpiausias kelias gimtinėn

639 East 185th Street
Euclid, OH 44119

Telefonas (216) 481-0011

Dirbame: antr.-penkt. nuo 9 v.r. iki 5 v.v.,
šeštadienį nuo 9 v.r. iki 2 v. popiet

Pagrindinis atlanta IE ofisas - Chicagoje

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street • Cleveland, OH 44119

481-6677

DARBO VALANDOS

antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį * 9:00 vr – 4:00 pp *
penktadienį * 9:00 vr – 6:00 pp * šeštadienį * 9:00 vr – 12:00 pp *
sekmadienį parapijoje * 11:00 vr – 12:00 pp *

* Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000 *

MATAS REALTORS

NORMLS

Broker RITA MATAS – G.R.I. – state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH, 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS – teisinis patarėjas

DIRVA

AKTORIUS STASYS PILKA SUGRĮŽO Į TĖVYNĘ

Edvardas Šulaitis

Akt. Stasys Pilka didžiąją savo gyvenimo dalį praleidęs svetur: Rusijoje, Vokietijoje, Amerikoje, pagaliau, bent po mirties, sugrįžo į savo mylimą Lietuvą. Šis "teatro grafu" vadintas vyras, kuris 1976 metais Chicagoje baigė savo žemiškąją kelionę ir jo palaikai pelenų formoje buvo priglausti Lietuvių Tautinėse kapinėse prie Chicagos, pagaliau žengė paskutinį žingsnį – birželio 2 d. jo palaikus palaidojant Petrašiūnų kapinėse.

Iš Chicagos atvežta urna su St. Pilkos palaikais birželio 2 d. buvo pašarvota Vytauto didžiojo bažnyčioje ir čia buvo aukojamos šv. Mišios. Po jų būrelis tautiečių palydėjo šį teatro grafą į amžino poilsio vietą Petrašiūnuose.

Šio sugrįžimo proga "Kauno laiko" laikraštis patalpino St. Pilkos buvusio mokinio ir kolegos Stasio Radzevičiaus rašinį apie savo mokytoją. Jame tarp kitų minčių skaitome:

"Ryškiai savitas artistas S. Pilka kūrė dažniausiai kilmingus personažus, didikus, dvarponius ir (be konkurencijos) grafus. Aukštas, lieknas, plačių, laisvų manierių, sodrios kalbėsenos artistas žiūrovus kerėjo oria europietiška kultūra ir teikė estetinę pasigėrėjimą. Garsus artistas su pagarbiu pasišventimu organizavo ir tvarkė Teatro muziejų, buvo pagrindinis iškilmų, jubiliejų ir laidotuvių ceremonmeisteris. Koncertuose garsėjo kaip poezijos deklamatorius..."

Savo rašinio pabaigoje, St. Radzevičius teigė:

Sugrįžti į tėvynę yra dvi galimybės: pačiam parvykti arba...būti parvežtam. Stasiui Pilka buvo lemtas antras kelias."

St. Pilka buvo gimęs 1898 m. Petrapilyje. Jis Lietuvon grįžo 1921 m. ir čia tvirtai įsijungė į teatrinį gyvenimą. Jau prieš II pas. karą yra gastroliaavęs JAV į kurias vėl atvyko 1948 m. ir čia gyveno iki mirties, nors buvo viliojamas važiuoti Lietuvon, kur žadėjo aukso kalnus. Tačiau St. Pilka buvo neperkalbamas.

Chicagoje 1948 m. St. Pilka įsteigė Lietuvių teatrą, kuris veikė profesionaliais pagrindais ir statė bei režisavo nemažą scenos veikalų. Taip pat surengė literatūrinių recitalių. Nemaža rašė meno ir teatro klausimais lietuviškoje

spaudoje, pasirašinėdamas ir slapyvardžiais. Taip pat rašė ir eilėraščius, kurių dalį yra paskelbęs periodikoje.

Su St. Pilka man yra tekę artimai bendrauti ir jį iš arti pažinti. Pora ilgesnių pasikalbėjimų su juo esu paskelbęs lietuviškoje spaudoje. Galiu tvirtinti, kad St. Pilka buvo aukštos kultūros ir didelio išsilavinimo žmogus, kokių mūsų tarpe išeivijoje nedažnai pasitaikydavo. Jis su pagrindu buvo išdidus, bet nuostabiai mielas žmogus, kuris pažįstamam asmeniui visą savo širdį atveria. Tačiau kam nors pataikauti, nusizeminti, prašyti jis negalėjo. Jis ir mirė išdidus, nors ir be cento kišenėje.

Toks buvo aktorius St.

Vyskupas Baltakis kalba Denverio lietuviams. Sėdi kun. Margis iš Argentinos ir pobūvio šeimininkė Antanina Bulotienė.

Pilka, kuris birželio 2 d. atsigulė amžinam poilsiui Petrašiūnuose.

A. A. PRANUI KARALIUI

staiga iškeliavus į Amžinybę, reiškiame gilia užuojautą jo žmonai GERDAI, broliui KAZIMIERUI, sūnums BENEDIKTUI ir KORNELIJUI, anūkams: ANGELYTEI, MAYAI ir PRANUI.

Šalia visokeriopų a.a. PRANO visuomeninių darbų jis buvo ištikimas skautų idėjos puoselėtojas, Pilėnų Tunto Tuntininkas ir nepalyginamai tolerantiškas žmogus.

Mes kartu liūdime

Liuda ir Vincas Apaniai
V. Bacevičius
Albina ir Vytas Bakūnai
A. Balašaitienė – Žitkuvienė
J. Balašaitytė – Andros
J. Budrienė
L. Civinskienė
Ingrida ir Kęstutis Civinskai
Z. Dučmanas
Irena ir Algis Gedriai
Rauda ir Valdas Gelažiai
Ona ir Vytas Jokūbaičiai
I. Jonaitienė
Nelė ir Gerardas Juškėnai,
N. Kersnauskaitė
Mirga ir Džinaras Kižiai
S. Knistautienė
Giedrė ir Stepas Matai
Aldona ir Vytenis Miškiniai
Amanda ir Algis Mulioliai
Ramutė ir Donatas Nasvyčiai
Mylita ir Vytas Nasvyčiai
E. Nainienė
Albina ir Vladas Petukauskai
M. Puškorienė
S. Radzevičiūtė
Nijolė ir Algis Rukšėnai
Angelė ir Vytas Staškai
M. Dunduraitė – Slabokienė
A. Šenbergienė
Paulius Žygas ir Šeima

VYSKUPAS BALTAKIS DENVERIJE

Š.m. rugpjūčio 11-15 dienomis Denveryje įvyko Pasaulio Jaunimo Diena, dalyvaujant Popiežiui Jonui Pauliui II-jam ir daugeliui bažnyčios diduomenės atstovų. Pastariųjų tarpe buvo ir mūsų gerbiamas vyskupas Paulius Baltakis.

Oficialią Lietuvos delegaciją sudarė iš Ohio autobusu atvykusi 17-kos asmenų grupė, susidėjusi iš Lietuvos skautų ir čia studijuojančių Lietuvos studentų. Jie buvo lydimi kun. Edmundo Putrimo ir seselės Ignės Marijošiūtės. Buvo ir pavienių dalyvių iš JAV ir Kanados.

Nors ir nedidelė, o gal kaip tik dėl to, lietuvių delegacija atkreipė visuomenės, spaudos ir televizijos atstovų dėmesį. Minioje ar televizijos ekranuose jie visuomet buvo lengvai pastebimi, nes, kur beėjo ar bebuvo, jie išdėdžiai visą laiką nešė aukštai iškeltą Lietuvos trispalvę vėliavą. Jie turėjo garbę ir malonumą būti pakviesti dalyvauti popiežiaus ir prezidento Clinton sutikime Denverio aerodrome, kur du iš delegatų turėjo interviu televizijoje. Gaila, kad visa delegacija tuoj po iškilmų turėjo sėsti į autobusą kelionei atgal. Ir Denverio lietuviai neturėjo progos su jais arčiau pabendrauti.

Po iškilmų sekmadienį Jo Ekscelencija vyskupas Baltakis susitiko su Denverio lietuviais, kur prie vaišių stalo pasidalino mintimis su vietiniais ir kitais svečiais. L.B. Colorado Apylinkės suorganizuoto susitikimo svečių tarpe buvo kun. Jonas Vailionis

ir broliukas Julius Sasnauskas iš Lietuvos, kun. Hose Margis iš Argentinos, Vasario 16 d. gimnazijos Vokietijoje mokytojas ir kapelionas kun. Edmundas Putrimas ir Amerikos Balso žurnalistas Linas Rimkus iš Washingtono.

Verta paminėti, kad šalia asmeninės dvasinės naudos, mūsų delegatai šia proga gražiai garsino Lietuvos vardą.

Štai, kurie padeda išlaikyti lietuvišką laikraštį

**A t n a u j i n d a m i
prenumeratą ir kitomis
progomis Dirvai aukojo:**

Sležas R., Dorchester	10.00
Veitas B., Milton	10.00
Bartkus P., Richmond Hill ...	5.00
Memenas V., Bloomfld.	10.00
Buksnis A., Haslett	10.00
Kukučionis A., Tinley Pk. ...	10.00
Žolynas O., Ormond B.	20.00
Jakštas W.T. Lakewood	10.00
Melsbakas R., Cleveland	3.00
Idzelis H., Cleveland	5.00
Vodopalas R., Highland H. ...	10.00
Bulotienė E., Detroit	10.00
Gražulis B., Flint	5.00
Abraitis S., Mt. Pleasant	10.00
Naureckas P., Chicago	10.00
Galdikas A., Los Angeles ..	10.00
Petokas S., Upland	10.00
Vaitys K., Santa Barbara ...	10.00
Virkutis S., Edgewood	10.00
Muliolis R., Titusville	5.00
Petrauskas P., Dearborn Hts. .	5.00
Bironas J., Livonia	5.00
Mykolaitis K., Detroit	10.00
Marchertas A., Downers Gr. ...	20.00
Dzigas V., Omaha	20.00
Radvenis J., Los Angeles	5.00
Raulinaitis Z., Manahawkin ...	10.00
Januonis A., Woodhaven	5.00
Skridulis A., Daytona B.	15.00
Palubinskas T., Solon	20.00
Budreckas I., Chicago	10.00

**Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame**